

idősség jogán. Minthogy azonban augusztus elsején szabadságra indul Anghelcsu is, így Brătianu Vintilát Duca helyettesíti. A hét délutánra összehívott minisztertanácsot egyébként szerdára halasztották.

mert remélik, hogy közben Bukarestbe érkezik a legfrissebb hírekkel Oskar Chiariacescu is. A „Cuventul” szerint *Buzdugan* régens, aki faraoni birtokán tartózkodik, a kormány sürgősen a fővárosba kéréte.

Új regényünk elé

Max Brod: Reubeni

„Hol is kezdjem? — Teljesen mindegy. Mert épen abban va nezen jejenység különlegessége, hogy minden irányból ugyanarra az eredményre jutunk.” Ezeket a szavakat Max Brod írja Franz Kaffkáról és amikor a „Reubeni” című regényét elolvastam, önkéntelenül ezek a szavak jutottak eszembe. Különleges sajátága Max Brodnak, hogy bármelyik művén keresztül induljunk el alkotásának lönyvege felé, ugyanahhoz a centrális pont-hoz jutunk: az Ember küzdelméhez. Istentől és életétől és e kettő szintéziséért. Lehet-e a „Reubeni” a max-brodi alkotás konstruktív egységességétől különválásztani és azok egymásbántott szerveségének figyelmen kívül hagyásával beszélni róla? Vajon csak annyira-e ez a regény, amennyit önmagában jelent? Hol kezdődik „Reubeni”?

A regény első fejezetében a könyvön végigvonuló problémakomplexum van előrevetítve. A minden büntől iszonyodó, a bűn elhárítása kedvéért önmagát is kiszolgáltatató, a vallási parancsolatok és tilalmak szűk korlátai között megalázkodottságban élő jámborság megtestesítőjének, Lemel Simsonnak a szembeállítottága fiával, a kis tízéves Dáviddal, akinek lelkét egy súlyos talmudi probléma ajzotta fel: „Szeresd az Örökkévalót, a te Istenedet egész sziveddel, egész lelkeddel... Amit így kell érteni: egész sziveddel, ez mindkét ösztönt jelenti, a jó és a gonosz ösztönt!” Hogyan? Hát a gonosz ösztönnel is lehet, sőt kell Istent szeretni és szolgálni?

Valóban azon a kódos, zuzmarás téli hajnalon kezdődik-e a „Reubeni”, abban a mérhető időn felüli — mert el nem múló — pillanatban, amikor a Lemel Simson földöntúli jámborsága szembe-találkozik a kis Dávid lelkében megfogant ellentmondó talmudi tétellel? Amikor a kis Dávid hiába bátorodik be a súlyos problémától hajtva atyja tanulószobájába, nem teheti fel kérdését: hogyan értendő Istennel a gonosz ösztönnel való szolgálása, — hanem elhelyett egy drámai erővel cáfoló, döbbenetes jelentet kell átérteni? Atyját felugrova találja az asztaltól, amelyen tanulása mélyedten állt. Széke hátravetve, keze szétartott, remegő ujjakkal ijedten a levegőbe emelkedik, tekintete dermedten az ablakra szegeződik, amelyen keresztül a kis Dávid észreveszi, hogy lent lopják a fát. A következő pillanatban, amint visszatér az élet a megrémült Lemel Simsonba, odaugrik az ablakhoz, felszakítja azt és mélyen kihajolva elküldi magát: „Heffker!” (Gazdátlan.) Felszabadítja a fát, hogy elhárítsa a más tulajdonának ellopása által keletkező bünt.

Az a szikra, amely a Lemel Simson

álhatatos jámborságának és a kis Dávid felelet nélkül maradt problémájának az összeütközéséből pattan ki, villámlás-szerűen világít be mindjárt az első fejezetben a regény mérhetetlen mélységeibe. De bármennyire is beláttatja azt az eszmei területet, amelyen a „Reubeni” cselekménye lejátszódik, érezni lehet, hogy azoknak az erőknél, amelyek a regény alakjain keresztül érlelődnek drámai cselekedetökké, sokkal messzebb vannak a forrásaik, mint e regény határain belül, annál is mélyebbről törnek elő, mint amilyen mélységre magában a „Reubeni” ben döbbenünk.

Van a „Reubeniben” egy kabbalisztikus páreszd, amelyben az exaltált Assér Lämmlein elmondja az ifjúvá serdült Dávidnak, hogy azok a bárányok, amelyeket Jakob patriárcha őrzött, jámborok lelkei voltak, amelyek mielőtt emberként születtek volna a földre, egy különleges „tikunon”, egy tökéletesedési fázison kellett, hogy keresztülmenjenek. Bölcsnek azonban a Jakob nyájából származó jámborok közül is csak az nevezhető, aki minden inkarnációjára emlékszik, amelyet Jakob ota átélt. Lehet-e itt magára Max Brodra nem gondolni, akinél szervezőben senki nem horlja magában minden volt én-jét. Meddig, meddig kellene Max Brod alkotásában visszamennünk, hogy megtaláljuk a „Reubeniben” tökéletes harmóniává olvadt elemek eredetét? A Walder Nornepyge fáradt, külön indifferenzizmusa, az Arnold Beer öbröd optimizmusa, a Tycho Brahe felelősségérzete és kötelességvállalása a fejlődésben lévő léttel szemben („der hilfsbedürftige Gott”) és végül a Dávid Reubeni szivar-ványos ivelésű és pompájú aktivizmusa nem ugyanazon embereknek egyre magasabbrendű inkarnációi-e?

Az „Arnold Beer” utószavában még maga Max Brod írja ezt megelőzőleg megjelent „Zsidóányok” című könyvről: Hibájul rójják fel a könyvemnek, hogy zsidó karaktere dacára nem rajzoltam meg benne a zsidó típust. De én ezt nem is akartam. Nem akartam, mert nem ismerem a zsidóságnak „a” típusát. Én a zsidóságot tarka rétegekben ismerem és ezeknek a rétegeknek „egy-egy” típusát rajzoltam meg a „Zsidóányok” alakjaiban. De keresem a zsidó lényegét és jövőbeni műveim ebben az irányban való haladásomat lesznek a fokozatos eredményei. És ezen a kereső utján egy belső motorikus erő hajtja Max Brodot: a maga zsidósága. A Max Brod belső zsidósága az, amely Jakóbként megküzd az anyallal (harc az életért) ennek a zsidóságnak a megtestesítője Dávid Reubeni, Istent a gonosz ösztöneivel szolgáló, tehát Istennel szembeálló büszke zsidó herceg, aki azonban elbukik, mert nem elég megküzdnie az anyallal, annak áldását is el kell nyertie (harc az Istentért). A Reubeni kizárólagos aktivizmusa szükségszerűen szembekerül a Molcho szárnyaló transcendentalizmusával és a közöttük végbemenő összeütközésben mindkét megsemmisül. Dávid Reubeni tragédiája tulajdonképpen itt teljeseedik be, ámbár van a regénynek egy idillikus része, amelyben Max Brod utánozhatatlan lírai finomsággal megérez-teti azt. Reubeni a Zarfati orvos házában lakik Rómában. Itt ismerkedik meg az orvos fiatal, szép hugával, Dinával, aki nemcsak megérti őt, ezt a titokzatos, emberfeletlen magányos lényt, de szereti is fiatal lelkének minden gyöngédségével és életteli melegségével. És Reubeni tikkadt életszomjúsága dacára is lemond erről a szerelemről. A felfel-törésben tántoríthatatlan, konok, kemény Zaratustra jut az embernek eszébe: „A boldogságomra törekszem-e én? Én a

Select és Grand mozgók

GRAND mozgó a városháza udvarán

Ma szenzációs premier

Ma szenzációs premier

Sport és flört

nagyszerű sportvigjáték, 7 felvonásban, főszerepben

Bébé Daniels

Előadások kezdete: Select mozgóban 5 es 7 óra-kor. — Grand mozgóban fél 10 órakor.

Rendes helyárak

Elsőrangú buffet

művemre törekszem!” Ez a mű azonban nem teljesedhetik be, mert az aktora megtagadta, elvesztette sajátmagát a véghezvitel útján.

Csak kiragadott impressziókat mon-dottam el a könyvről, amelyeket a „Reubeninek” a Hamburg-Becsi Irén fordításában való másodszeri elővasása éb-resztett fel bennem ugyanazzal a frisse-séggel és elevenséggel, mintha most olv-szám első ízben eredetiben a regényt. Max Brod két kategóriába osztja az irodalmi alkotásokat. Vannak, amelyek

csak a nemzet kulturális fejlődésének a szempontjából jöhetnek számításba az illető nemzet klasszikus, romantikus stb. korszakainak reprezentatív műveiként — ezek a kis égboltozatu művek. Van-nak aztán, amelyek az egyetemes ember-ség kulturéletének a firmamentumát ragyogják be messzire sugárzó csilla-gokként — ezek a végtelen művészet ka-tegóriájába tartozó művek. A „Reubeni” feltétlenül az utóbbiak közé tartozik. Feleje volt magyar nyelven is hozzáférhetővé tenni.

Leichtmann Andor

A kolozsvári hadbírószág felmentett egy felségsértéssel vádolt borbély-segédet

(Cluj-Kolozsár, július 9. Az Uj Kelet tud. A kolozsvári hadbírószág tárgyalóter-me ma délelőtt érdekes tárgyalás szinhe-lye volt. Macskay Ernő tizenhétéves mármarosországi borbélysegéd felségsér-tési perével foglalkozott a vádirat, amely vétséget Macskay a borbélyület ajtajá-ban követte el néhány borbélyegény tár-saságában. Az üzlet előtt hosszú sor ka-tona ujong masirozott el, amelynek meg-tekintésére az egész borbélyület szemé-lye az üzletajtó ba állt. A nézdegélők megjegyzéseket tettek a menetelő ujon-cokra és ebből támadt a felségsértési per.

Duca Joan, Macskay fiatal segéd-társa, ugyanis feljelentette kollégáját, hogy a mikor az ujongok elmentek az üzlet előtt, megsértette a hadsereget és Mihai királyt. A sértés a feljelentő szerint a következő-képen történt:

— Nemsokára te is így fogsz masiroz-ni — mondta Macskaynak az egyik se-géd.

— Nem én! Soha! — felelte erre Macs-kay — inkább átszököm a határon!

Azután állítólag súlyos sértéssel illette a király személyét.

A tárgyaláson Macskay Ernő tette meg az első vallomást, aki beismerte azt a kijelentést, hogy inkább átszökik a határon, semhogy katona legyen. Tagadta azonban, hogy Mihai királyra bármilyen megjegyzést tett volna.

— Ez Duca azért fogja rám — mon-dotta Macskay — mert egyszer borotva-zappant lopott az üzletből és én meg-

mondottam a főnökömmek, aki ezért lö-dobta Duca!

Ezt a vallomást megerősíti a következő tanu is, aki egyik alkalmazottja a bor-bélyüzletnek. Ketten is hallották, amint Macskay kijelentette, hogy nem akar ka-tona lenni, de egyik sem emlékezik, hogy Macskay valóban felségsértő kijelenté-sket tett volna. A hadbírószág a tanuvallo-mások alapján felmentette a fiatal bor-bélysegédet.

Keresünk képviselőket

az életbiztosítási ágazatban.

Érdeklődők írjanak a

Companiade Asigurare

cimére

Bucuresti, Calea Victoriei No 63-65.

Butorárszállításra

határoztuk el magunkat, hogy üzemünk munkásait foglalkoztathassuk ha tehát

olcsó és jó butort

Bösendorfer, Stingl, Wirt, Productivge-nossenschaft és Hoffmann

zongorát, pianinót,

akar vásárolni, ne sajnálja az utat Marosvásárhelyre és tekintse meg

Székely és Réti

butorgyár Rt.

natalmas raktárak. Hiteles egyenek-nek kedvező fizetési feltételek

1928. július 15-22. Nézze meg 1928 július 15-22

a nagyváradi általános nagyvásárt és kiállítást

kongresszusok, sporttünemények, hangversenyek. — 50% kedvezmény a visszautazásnál.

Kedvező beszer-zési alkalom

Maniu félháborítónak mondja, hogy a kormány „előleggel” akarja a lejt stabilizálni

A nemzeti parasztpárt vezérének nyilatkozata a politikai helyzetről

(Bucuresti-Bukarest, július 9. Az Új Kelet tud.) Kéthónapi fegyverszünet után a nemzeti parasztpárt ismét megkezdte a kormány elleni támadásokat. Az újabb kormányellenes akciót a nemzeti parasztpárt vezérének éleshangú nyilatkozata vezeti be, amelyben Maniu erősen állást foglal az ellen, hogy a liberális kormány a nyolchónapos kölcsöntárgyalások fiaskója után továbbra is helyben maradjon és Bratianu Vintila azonnali távozását követeli. Nyilatkozatában Maniu elmondja, hogyan s miért kellett megbuknia a Stirbey-féle választási kormányoknak és Bratianu Jonel halála után hogyan sikerült Vintilának a liberálisok kormányon való maradását biztosítani a kölcsön és a stabilizáció megvalósításának ürügye alatt. Majd így folytatja:

A külföldi kölcsön megkötésének és a stabilizáció megvalósításának eszméje nem a liberális párté, még kevésbé Bratianu Vintiláé. A nemzeti parasztpárt programjából plagizálták, amely ellen Bratianu Vintila nyolc évig a legádáztabban harcolt. Kétszerte lenull!

A kézenfekvőbb politikai immoralitás az egy olyan eszmének nevében a hatalmon maradni, amely ellen a miniszterelnök csaknem egy évtizeden keresztül küzdött.

Nyolc évig valósággal üldözte a külföldi tőkét és mániákusan mindenáron revalorizálni akart Bratianu Vintila és ezzel teljes gazdasági és pénzügyi esőbe vitte az államot s annak lakosságát, azoknak kivételével, akik ki tudták használni mások nyomorát vagy hozzájárulásukat.

Az ország a paroxizmusig felháborodott, midőn látta, hogy a liberális kormány minden komolyság és előrelátás nélkül kezeli az ország legvitálisabb érdekeit.

Ajánltak nekünk külföldi kölcsönöket s javasoltak kedvező megoldásokat a vitás ügyek rendezésére, de a liberális kormányok bűnös könnyelműséggel utasították vissza azokat.

A kölcsönt és stabilizációt csak Anglia és Németország hozzájárulásával lehet megvalósítani, ez azonban csak úgy lehetséges, ha Bratianu Vintila elfogadja feltételeiket, amelyek homlok egvenest ellenkezőek mindazzal, amit ő hitt, tett és beszélt tíz éven keresztül. Ha elfogadja őket, összeomlik még megmaradt politikai és pénzügyi presztíze. Ha nem fogadja el, összeomlik az egyetlen jogcím, amellyel a hatalmon tartja magát.

Midőn a kormány megbízottai nyolc hónapig keresztként levett kalappal koldultak a külföldi tőke kapui előtt, most Bratianu Vintilának mentő eszméje támadt: előleg, a plafon áttörése, halasztás. Nos, mindez teljesen elfogadhatatlan. Eltekintve attól, hogy a tőzsdéspekulációk súlyosan aláásták Románia reputációját.

A nyolchónapi hiábavaló koldulás bizonyítja, hogy ezen az uton nem lehet továbbmenni.

És ez az eszme, hogy egy ideiglenes és a bojonetek erejére támaszkodó kormány előleget kérjen Románia számára, egvenesen félháborító. Előleg utján kötelezni az országot egy kölcsönre.

akkor, amikor a budget ötmilliárdos deficitet mutat ki, midőn kivételünk havatlonban van s midőn a román járadék a nyugati piacokon eső tendenciát mutat, megengedhetetlen. A kis kölcsönök után való futkosás, hogy pilanatnyi szükségleteinket kielégítsük, kompromittálja az ország hitelét és lehetetlenné teszi nagy és abszolút szükséges kölcsönök megkötését. Valóságos gunyuzás még csak szóba is hozni

ilyesmit s a nemzeti parasztpárt mindent el fog követni megakadályozására.

A Bratianu Vintila-kormányának azonnal el kell távoznia. Nem engedhetjük meg, hogy az állam hitelét lerombolják, hogy a nemzeti tekintélyt végletekig megállítsák. Elég volt s nem akarom hinni, hogy akad valaki ebben az országban, aki lehetővé tege, hogy ez a rendszer folytatódjék.

Nyilatkozata végén Maniu bejelentette, hogy a nemzeti parasztpárt képviselői már e hét végén összeülnek Bukarestben és megtartják gyűléseiket, tekintet nélkül a liberális parlament rendkívüli ülészakának összehívására.

A kormány a Rador utján a következő kommentárokat füzi Maniu nyilatkozatához: «Kormánykörök az ügyre vonatkozólag kijelentik, hogy Maniu alaptalanul gyanúsít és ez jellemző, hogy ezt éppen akkor teszi, amikor a tárgyalások folyamatban vannak a külfölddel. A megfelelő választ megkapja a nemzeti parasztpárt vezére. A távozásra való felhívása éppen olyan eredménytelen lesz, mint korábbi ilyenfajta kijelentései».

Egy munkásokkal és ujoncokkal zsufolásig telt csilei hajó összes utasaival elsüllyedt

Az „Augamos” borzalmas hajókatasztrófiája

London, július 9. Santiago de Chilen keresztül érkező jelentések szerint a dél-amerikai Chile köztársaság partjai közelében hajókatasztrófia történt szombaton. Az Augamos gőzhajó, amelynek fedélzetén legnagyobb részben bevonuló katonaujoncok voltak, valamint jónéhány polgári utas is, a hajnali órákban hatalmas ciklonba került. A hajó a rettenetes viharban eltevesztette az irányt és zátonyra futott. A tengeralatti sziklák beszakították fenekfalait és még mielőtt a mentőeszközöket leengedhették volna, mindentől együtt elsüllyedt. Annyit sikerült megállapítani, hogy a hajó kapitánya

drónélküli szikrajelzéseket adott a katasztrófáról, de miután látta, hogy a hajója mindenképpen menthetetlen, a parancsnoki hidon agyonlőtte magát. A jelzéseket két chilei cirkáló hajó felfogta és nyomban a katasztrófia jelzett színhelyére száguldott. Azonban a hajóronosnak sem nyílele nyomára nem tudtak akadni. Hatalmas körben kutató munkát végeztek a még mindig láborgó tengeren és mindössze négy katonai ujoncot tudtak megmenteni, akiket eszméletlen állapotban vettek erre-arra a gyilkos hullámok. Kivülök a hajó valamennyi utasa, közel négyszáz személy, akik között nyolcvan

asszony és gyermek is volt, elpusztult a tengeren.

Santiago, július 9. Újabb jelentések szerint az elsüllyedt hajón kétszázötvenöt személyzet és hetven-hatvan utas volt nagyrészt munkások családtagjai. Az egyik megmenekült matróz elmondta, hogy a hajó a rettenetes viharban folyton túlkölt, de miután sehonnem sem jött segítség, rövidesen kettéropant. A mentőeszközöket is lebecsülték, de ezek is beleveszték a tengerbe. Elmondotta, hogy egy hajóronosba kapaszkodott, de maga sem tudja, hogyan menekült meg.

A nagyváradi törvényszék kedden hoz ítéletet a Filipescu-Giurgiu féle rágal-mazási pörben

Érdekes jelenetekben bővelkedik a tárgyalás

(Oradea-Nagyvárad július 9. Az Új Kelet tudósítójától.) Hétfőn délelőtt kezdte meg a tárgyalást a nagyváradi törvényszék Filipescu kolozsvári törvényszéki bíró és Giurgiu János kolozsvári ügyvéd rágalmazási perében. Annyit ismeretes a Schultze-Mischnejevsky perben Giurgiu János dr., aki a tárgyaláson mint Schultze védője vett részt, azzal vádolta meg Filipescu bíró, hogy a tárgyalás alatt újságokat olvasott és szunyókált.

Dr. Giurgiu védelmét dr. Cotrus Vasile egyetemi tanár és az ügyvédi kamara választmányának megbízásából dr. Lázár Aurél látta el. Dr. Lázár Aurél felolvasta az ügyvédi kamara nyilatkozatát, amelyben kifejti, hogy a mai tárgyaláson ügyvédkollégájuk védelmére kell állniok.

A bíróság elsőnek Giurgiu Jánost hallgatta ki, aki részletesen ismertette az incidens okait. Ez alkalommal is fenntartja állításait, amelynek igazolására nyolc tanu jelent be.

Az első tanu Makkay József, aki elmondja, hogy

látta, amikor Filipescu bíró lapot olvasott és szunyókált.

Elnök: Miből látta, hogy szunyókált?

Tanu: Mert valahányszor az ajtó becsapódott, Filipescu bíró hirtelen föl-emelte a fejét és riadtan tekintett végig, majd pár percig újból figyelte a tárgyalás menetét.

Oriolt Antal és még néhány tanu szintén azt állítja, hogy Filipescu aludt a tárgyalás alatt. Szomszédia gyakran figyelmeztette és gyakran előfordult, hogy a közönség hangos hahotában tört ki.

Felnök (az egyik tanuhoz): A tárgyalást vezető elnök láthatja-e, hogy a bíró szunyókált?

Dr. Giurgiu:

A tanu nem tudhatja, mivel sohasem volt törvényszéki elnök.

(Derűtség a hallgatóságban).

Dr. Venter Agoston kolozsvári ügyvéd a vád tanuja, terhelő vallomást tesz dr. Giurgiura. Elmondta, hogy Filipescu bíró a legnagyobb figyelemmel kísérte a tárgyalást. Ezzel szemben Giurgiu dr. agresszív volt és valóságos cirkuszt rendezett a tárgyaláson.

Az a véleménye, hogyha más védte volna Schultzet, akkor a bíróság felmentette volna.

Dr. Giurgiu kijelenté, hogy Venter Agoston neki ellensége, mert ő volt az, aki annak idején Venter dr-t leleplezte. Venter közvetítette ugyanis a Schultze-féle kölcsönt, amelyből temérdek pénz is szerzett.

Cotrus dr. kéri, hogy a tanu ne eskessék meg, mivel a vádlottal ellenséges viszonyban van. A bíróság rövid tanácskozás után Venter megeskütése mellett dönt, ami ellen Giurgiu semmisségi panaszt emelt.

Dr. Giurgiu kéri, hogy az általa bejelentett tanuktól is vegyenek ki esküt, de a bíróság rövid tanácskozás után Giurgiu kérését elutasította.

tekintettel arra, hogy a nyolc tanu közül hétnek a vallomása ingadozó volt és egy-másnak ellentmondott. Csak az egyik tanu esketék meg. Azután a tárgyalást berekesztették. Itéltre kedden kerül sor.

A Friedler-féle GAMMA hajszjer
a hajhullás, kopaszodás, korpádzás tökéletes gyógyszere.

A hajhullás legtöbb esetben a fejbőr korpásodására vezethető vissza, mely viszont abban leli magyarázatát, hogy a felhám elszarusodása hiánya. A felhám, mely ilyenkor finom pikkelyszerű alakban leválik, eldugaszolja a haj tüszőjébe nyíló faggyumirigy kivezető csövét, mely rövidesen a haj elsorvadására illetve kihullására vezet.

A GAMMA hajszjer hatása abban rejlik, hogy különleges összetételénél fogva lehetővé teszi a hajaggyu feloldását és elősegíti a felhám elszarusodását. Orvosilag kipróbálva és ajánlva. A GAMMA kapható minden gyógyszerárban és drogueriában. 1/2 literes üveg ára 240 lei. 1/4 literes üveg ára 160 lei. Használati utasítás mellékelve.

VEZÉRKEPVESELET:
ROZSNYAY GYÓGYSZERTÁR,
ARAD, Piața Avram Iancu.

Hirdessen az Új Keletben

Első romániai orlh. izr. leányotthon és internátus
Szeptember hó 1-én nyílik meg Oradeán (Nagyváradon) az első romániai orlh. izr. leányotthon és internátus, istelgenszű ökl leánygyermekéi részére.

Olcsó ellátás, szigorú családi nevelés, elsőrangú tanári felügyelet, kézimunka, zene és idegen nyelvek - kitűnő referenciák.

Komoly érdeklődőknek prospektust küldünk. Jelentkezés július hó 25-ig, miután csak korlátozott számú n vétetnek fel a levelekk.

Schwartz Menyhértné, Oradea (Nagyvárad) Avram Iancu (Kossuth- u.) 2.

Villanyszerelés
odiem kirakati világítás, fény-klímák

„Constructio”
Cluj, P. Udrii 32. - Telefon 83.

ius 10.
ok
remier
t
S
óra-
uffet
lódésének a
mitásba az
antikus stb.
műveiként
üvek. Van-
emes embe-
amentumát
ázó csilla-
művészet ka-
„Reuben”
tozák. Fleje
száférhetővé
ann Andor
tett
ély-
ki ezért kö-
a következő
olja a bor-
ták, amint
m akar ka-
kezeli, hogy
kijelentése-
tanuvallo-
fiatal bor-
nk
ket
atban.
a
urare
alea
3-65.
1928
-22
itást
szer-
o m

Teljes heveséssel lángholt fel a harc a Agency-bizottság jelentése körül

Jabotinsky új cionista szervezet alakítását sürgeti. A palesztinai országépítés szociális karakterét féltik a Jewish Agencytől. A mérsékelt felfogású cionisták elfogadhatónak tartják a javaslatot

Cluj-Kolozsvár, július 9. A Jewish Agency négyes bizottságának jelentése, amelyet néhány nappal ezelőtt részletesen ismertettünk, a legszenvedélyesebb vitákat lobbantotta lángra a cionista világszervezet pártjai között. A zsidó sajtó tele van a kritikai hozzászólásokkal és majdnem valamennyi megegyezik abban, hogy a jelentés számos pontja szöges el-
lentében van a cionista országépítő munka alapvető principiumaival. Természetesen minden párt a maga szemzö-
géből veszi botckés alá a jelentést.

A leghevesebben a Jabotinsky vezetőse alatt álló revizionisták protestálnak a négyes bizottság javaslatai ellen, amelyek a cionizmusra nézve oly veszedelmesnek tartanak, hogy

inkább kívánják a szervezettel és új cionista szervezetet létesítenek, sem hogy a Jewish Agency bizottság által proponált intézkedések keresztülvitelének, akár mint ellenzék is, asszisztáljanak.

A revizionistáknak ez az álláspontja annál feltűnőbb, mert a négyes-bizottság számos fontos kérdésben, főként pedig az Angliával szemben folytatandó politika tekintetében teljesen Jabotinsky álláspontjára helyezkedett. Mindenesetre be kell várnunk Jabotinsky részletes hozzászólását a jelentéshez, mert eddigi nyilatkozatait csak az első impressziók felületese hatása alatt tették.

Nem kisebb vehemenciával támadják a jelentést a Grünbaum vezetés alatt álló radikálisok. Jichak Grünbaum a lengyelországi zsidó parlamenti klub elnöke, a jelentésben eddigi Agency-ellenes politikájának teljes igazolását látja. Szerinte a jelentés legfőbb hibája abban van, hogy semmiféle garanciát nem nyújt arra, hogy a Jewish Agency nem-cionista része elegendő fog tenni a várható anyagi kötelezettségeknek.

A nem-cionista négyes bizottság egyelőre csak követeléseket állított fel a cionistákkal szemben, olyan követeléseket, amelyek teljesen perhorreszkálják a cionista országépítés nemzeti és szociális alapjait, anélkül azonban, hogy ezzel szemben legalább azt biztosítanának, hogy előteremtik a megfelelő anyagi eszközöket, amellyel legalább a kolonizáció mechanikai előhalálása biztosítható volna. Grünbaum szerint a Jewish Agency bizottság által javasolt egymillió fontos budget semmivel sem szárnyalja túl azt az összeget, amelyet a cionisták eddig előteremtettek, mert a Keren Hajeszod évi átlagbevétele eddig körül 600 ezer font volt, a Keren Kajemeté 300 ezer font, a Hadassáé 100 ezer font, ami együttvéve éppen egymilliót tesz ki. Szerinte az igazság és paritás elve azt követelte volna, hogy a nem-cionisták is, akik jóval gazdagabbak a cionistáknál, legalább annyit hozzanak fel, mint a cionisták, vagyis

a budgetet legalább kétmillió fontban kellett volna megállapítania a négyes bizottságnak.

A radikálisok másik vezére dr. Max Soloweitschik, volt litvániai miniszter és a cionista exekutive volt tagja, szintén ilyen szempontok szerint teszi bírálat tárgyává a jelentést és azt elfogadhatatlannak tartja. Szerinte

a Jewish Agencynek a tervezett formában való kibővítése szükségszerűen a cionista szervezet összeomlásához fog vezetni, mert az Agency fogja átvenni az országépítés egyetemes irányítását, finanszírozását és ellenőrzését.

Soloweitschik, aki a radikálisok bal-szárnyán áll, a legveszedelmesebbnek azt a rideg kapitalista és kalmárszellemet látja, amely szerint, a jelentés minden

egy sorából kiárad. Nemesak kolonizációk alapelveit borítja fel a jelentés — írja Soloweitschik — a földtulajdon, a munka, a telepes örendelkezése és egyenjogúsága tekintetében, de ennek a dokumentumnak egész hangja idegen számunkra. Egy más világ hangja ez, egy világé, amelyről azt hittük, hogy a galutból való felszabadulásunk által leküzdöttük. Azok számára, akik ezt a jelentést írták, csak ez a világ létezik, minden más csak „batlanut” és rossz gazdálkodás.

Ezektől az uraktól nem is lehet rossz néven venni, hogy egy olyan terminológiát használnak, amely nem egyéb, mint arcultatása egész eddigi

kolonizációnak és azoknak, akik ezt a kolonizációt csinálták.

A legrosszabbul — írja tovább Soloweitschik — a Keren Kajemet járt a jelentésben. Egy mondatot elintézik, mint a kolonizáció számára meg nem felelő intézményt, mert a telepesek a Keren Kajemet útján „nem válhatnak tényleges földtulajdonosokká”. Ezzel a kijelentéssel a cionista szervezet egész földpolitikáját, mint meg nem felelőt, sutba dobja. Így tehát nem egyes pontok körüli vitáról van szó, hanem egy elkeseredett küzdelemről a mi országépítő ideálunk legfontosabb alapelvei ellen irányuló áru-
lással szemben.

külpolitikailag jó, belpolitikailag rossz a jelentés

Sokkal enyhébben ítéli meg a jelentést dr. Felix Weltsch, a szintén baloldali gondolkodású prágai cionista. Targyi szempontból — írja — a jelentés jó. Elismeri az eddigi építőmunka érdemeit, beleilleszkedik a tényleges helyzetbe és tárgyi javaslatai a kolonizáció és gazdasági élet tekintetében jók. Nem mind újak, de élesen vannak megformulázva és jól összefogva. Pénzügyi tekintetben nem felel meg a jelentés a legmértékesebb várakozásoknak, valóban nem, de azért megfelel — a szerény igényeknek. Megerősödést jelent ez is. Az egy-
millió fontos budgetet olyan emberek állították fel, akik minden bizonytalanságot kiürítve ígéreteket tennék és ezek a férfiak kijelentették, hogy teljes egyéni szíjjakkal kívánunk közreműködni ennek a budgetnek előteremtése érdekében.

Ez pedig éppen a megduplázását jelentheti a Keren Hajeszod eddigi bevételeinek.

Külpolitikailag ugyancsak jó a jelentés. Ertelmesen ki mondja, hogy mit kívánunk az angol kormánytól. Nem lehet kétséges, hogy azoknak a férfiaknak, akik ezt kimondották, nagy külpolitikai súlyuk van ugye egyelőre, mint az egyetemes Jewish Agency képviselőinek belpolitikailag azonban — folytatja Weltsch — a jelentés rossz, mert nincsen figyelemmel a cionista szervezet belső helyzetére.

„Fantasztikus eredménynek kell tekinteni”

Nagyon figyelemreméltó a mérsékelt szociálista frakció egyik vezérének a berlini Robert Weltschnek hozzászólása. Először a palesztinai munkáspárti megnyilatkozásokkal, amelyek szenvedélyesen tiltakoznak az Agency-jelentés antiszociális tendenciái ellen, Robert Weltsch higgadtan és tárgyilagosan kritizál és nem lát olyan nagy veszedelmet az egész jelentésben.

Ez a jelentés — írja Weltsch — még nem jelenti magát a Jewish Agency kibővítését,

ezért helytelen az a felfogás, amely azt várta, hogy a nem-cionisták már most garanciákkal ellátott anyagi kötelezettségeket vállaljanak. A négyes bizottság ezt a jelentést mint javaslatot terjeszti elő, egyrészt a cionista szervezetnek, másrészt az amerikai Marshall-csoportnak. Mind a két csoportnak határozottnak kell most, hogy jövőbeli munkájukat a jelentés alapján irányítsák-e folytatni. Ha a cionista szervezet elhatározta, hogy a négyes bizottság javaslatait magáévá teszi, úgy minden körülmények között számíthat annak a bizottságnak a támogatására.

Ha tárgyilagos szempontból nem is jelentenek közvetlen veszedelmet a bizottság antiszociális javaslatai, de erre nagyon is alkalmasak, hogy gyökeresen felborítsák a helyzetet a cionista szervezetben belül, mert az egész baloldali természetűleg a javaslat ellen fog állást foglalni.

Felix Weltsch szerint a cionisták háromféle módon reagálhatnak erre a jelentésre. Vagy egyszerűen igent mondanak mindahhoz, amit a bizottság javasol, vagy egyszerűen visszautasítják az egészet és meghirdetik a küzdelemet a Jewish Agency terv ellen.

A harmadik lehetőség: elfogadni a tervet, de ugyanakkor küzdeni annak cionista szemmel végrehajtása érdekében.

Felix Weltsch ezt a harmadik utat tartja az egyedül helyesnek. Nem szabad gyáván elfogadni, vagy gráván visszautasítani, hanem állva kell maradni a vártán és küzdeni. Palesztinát az egész zsidó népek kell felépítenie. Nagyon fontos és befolyásos része a zsidó népek van most éppen azon az uton, hogy csatlakozzanak a Palesztina-építés munkájához. Felöltöni doigj volna a cionista ügyrel szemben, ha ezt a lehetőséget a priori szétzúrnánk és különösen lehetetlen ez azok számára, akik a mi helyzetünket kellőképpen tudják megítélni.

Ha a cionista atmoszféra nem volna annyira megmérgeve az Agency-politika körül folytatott harcok miatt, akkor ennek a négyes bizottságnak feltétel nélküli hitvallását, amellyel magukévá tették a palesztinai zsidó nemzeti otthonnak a baseli program szellemében való felépítését, szinte fantasztikus eredménynek kellene tekinteni.

A nem-cionisták Weizmann fáradhatatlan tevékenysége és az épülő Palesztinában rejlő erők realitása által annyira meggyőződtek, hogy számukra már nem létezik az a kérdés, vajon támogassák-e a mozgalmat, vagy sem és ezek a férfiak nem sajnálták hetekig tartó fáradtságos munkát, hogy utját egyengessék az országépítés gyorsabb és felfogásuk szerint gazdaságosabb tempójának. Ennek a reprezentatív négyes bizottságnak pozitív megnyilatkozása semmiképpen sem lehetetlenülte a Palesztina-ügynek, mert mindenki tudja, hogy ezeket az urakat nem irányítja a cionista elfogultság Palesztinával szemben.

Az amerikai Marshall-csoport is —

folytatja Robert Weltsch — döntés előtt áll, hogy elfogadja vagy elutasítsa a javaslatot. Minthogy ennél a csoportnál nincsenek ideológiai vitapontok, döntése csak egy formában juthat kifejezésre: a finansziális hozzájárulásban. A Marshall-csoportnak kell kiegészítenie a cionista szervezet által felhozandó budgetet a javaslat által kívánt egymillió fontig. Ha nem teszi ezt, úgy ez gyakorlatilag a jelentés elutasítását jelenti. Mert a jelentés legfontosabb megállapítása az a kijelentés, hogy az 1929-30 évvel kezdődőleg legalább egymillió fontnyi évi budgetre van szükség, hogy a Palesztina-munkát a jelentés szellemében tovább lehessen folytatni.

Robert Weltsch a továbbiakban figyelemreméltó objektivitással szögezi le, hogy

a bizottság javaslatait nem szabad „anticionistának” bélyegezni, hiszen a legtöbb pontját ennek a javaslatnak cionista részről is felvetették.

Teljesen elképzelhető, hogy a javaslatokat most bizonyos szempontok miatt visszautasítják, viszont a legközelebbi cionista kongresszus ugyanazeket, vagy majdnem ugyanazeket a javaslatokat elfogadja. A szociálista leszögezi, hogy lehet valaki nagyon jó cionista, ha nem is fogadja el a baloldali cionisták szociális programját. Végérményben Weltsch azt kívánja, hogy ha elfogadja a cionista szervezet ezek a javaslatokat, úgy tegye ezt méltóságteljesen, egységesen és szolidárisan.

Ha nem sikerül ebben a kérdésben a cionista egyseget és szolidaritást biztosítani, úgy vissza kell utasítani a javaslatot.

A polgári felfogású klacionisták meg nem nyilatkoztak még ebben a kérdésben. Csupán arról kaphunk hírt, hogy Stephen Wise newyorki főrabbi akiről már korábban is közbeszélés volt, hogy ő is ellenzi a Jewish Agency kibővítését, a pitsburgi cionista konvención a jelentés ellen foglalt állást.

Cionista részről a nagy döntés a közeli napokban Berlinben összehívott Aktionscomité ülésén fog megtörténni, amelyen Weizmann jelentést tesz a londoni tanácskozással kapcsolatban.

*Lehet, hogy Weizmann olyan közté-
seket rejteget tarsolyában, amelyek egészen új megvilágításba fogják helyezni a négyes bizottság jelentését.*

E pillanatban mindenesetre teljes heveséssel dul a harc és úgy látszik, hogy a pártok között áthidalhatatlan ellentétek vannak. Ha csak Weizmann mindent le-
bíró energiája nem fogja áthidalni ezeket az ellentéteket is.

Victor X. Ray Corporation CHICAGO
Röntgen készülék — Coelidge tubus, diathermia, quartz-ápa, electrocardiográf st. egyéb

Radiológiai és elektroterápiai
készülékek vezérképviseletje

SANAX

orvosi és higiénikus készülékek
lerakata Bucuresti Str. Gh. Cantacuzino 2. Telefon 202-02 és 206-72.
Teljes körű, szanatóriumi és hőfürdő berendezések, Elektroterápia-Hidroterápia Mekanoterápia. — Egészségügyi felszerelések. Melegítő és ventiláló készülékek. Elsőrangú referenciák. — Ingyenes prospektusok és felvilágosítások.

Lő
a Lő
Min
Lőw
Lőw
BRU
verzio ker
és az vol
retlen hel
megjelent
bankár sz
vult a fed
jelentő az
hoogy szá
steinné fé
Cluj-Foloz
tud.) Löwens
madik legga
és misztikus
telmében iz
pát Ennek a
totl bussines
ténél is exoti
mindennapos
a szédületes
repülőgépek
egyszerűen a
méter magas
hasábjain az
A zsidó
templ
Csaknom a
ge igyekszik
gédia misztik
goknak siket
bankár utols
ciók az öngy
alálmasztan
Amint mo
a mult hét v
de huron-né
senkivel, han
zott. Egy rég
rolt meg, ha
előtt Anglián
ban nem a
pedig nagysz
fenn, hanem
a birtok me
szerevény vadá
felesége gond
Vasárnap
egyik kis fal
az, hogy Löw
plomban a
harmadik va
lalt helyet.
Löwenstein
átért a ka
sárnapi re
plomban a
meg
noha a kegy
nem gyakor
toplom egy
tünést kellet
zótan halig
stein és a p
a mise vége
repte fel őt
közönsége n
plomból,
Löwenstein
ven
A sokrestyes
a gyűjtőpers
vélte őt észr
gyűrőt ban
sekretyes m
gesen távo
szobállaól
bőrön még

Löwenstein bankár fantasztikus pályája és exotikus halála Az európai metropolisok rendőrsége a Löwenstein-tragédia megoldásán fáradozik

Minden jel amellett szól, hogy a belga nábob öngyilkos lett. Löwenstein annyira tönkrement, hogy már „csak” öt milliárd lej vagyona volt

Löwensteint látták egy gőzhajó fedélzetén?

BRÜSSZEL, július 9. A LÖWENSTEIN ügyben a mai napon váratlan fordulat történt. Napok óta ugyanis az a verzió kering, hogy LÖWENSTEIN bankár egyáltalában nem halt meg, nem is szállott fel repülőgépre. Egy másik feltevés az volt, hogy a repülőgépre ugyan felszállt, azonban amikor átjutott a csatornán, azonnal leszállt és innen ismeretlen helyre ment. Ezeket a verziókat megerősíteni látszik az a jelentés, hogy a brüsszeli rendőrségen vasárnap délután megjelent egy utas, aki előadta, hogy a Flamand nevű gőzösn látott egy urat, akire pontosan ráülök LÖWENSTEIN bankár személyleírása. Az utas a feljelentés szerint nagyon titokzatosan viselkedett, a gyönyörű idő ellenére csak egyszer volt a fedélzeten, akkor is félrevonult a zene elől, holott az utasok mindnyájan a zene körül állottak. Közölte még a feljelentő azt is, hogy a titokzatos idegen, mihelyt észrevette, hogy figyelik, azonnal visszasielt kabinjába és látszott rajta, hogy szándékosan elfordította arcát. Érdekes, hogy ugyanakkor, amikor a rendőrséghez ez a feljelentés érkezett Löwensteinné férje holtánnyilvánítását kérte az ügyészségen.

Cluj-Foloz vár. július 9. Az Uj Kelet (ud.) Löwenstein bankárnak, a világ harmadik leggazdagabb emberének rejtélyes és ausztrikus tragédiája a szó szoros értelmében izzalomban tartja egész Európát. Ennek a fantasztikus életutat befutott bussinesz man-nak halála még az életben is exotikusabb, hiszen igazán nem mindennapos dolog, hogy valaki kinyissa a szédületes gyorsasággal száguldó luxusrepülőgépek az ürbe nyíló ajtaját és egyszerűen a tengerbe leljen vagy ezer méter magasságból a nagy világapok háshajján az eszaksarki mentőexpedíciók

sorsáról óránként befutó táviratokat egészen háttérbe szorította a Löwenstein-eset s a világ nagy metropolisainak tözsdein a tengerbe zunanás hírére zuhanni kezdtek az értékpapírok is. A La Manche csatornán éjjel nappal egész hajórajok keresik a tengerbe zuhant bankár holttestét, a belga hatóságok pedig óriási apparátussal nyomoznak abban az irányban, nincs-e bűnselekményről szó s hogy nem a bankár környezeteinek egyik vagy másik, vagy több felbérelt tagja dobta-e ki Löwensteint a Foc-ker-gépből.

előtt vette át Löwenstein kis légi flottájának negyedik repülőgépét, amely egy saját rendelésre készült ezer lóerős Fokker volt és akkor még feltűnt az miért építet ilyen erős motort repülőgépebe Löwenstein, akiről bajos volt feltételezni, hogy a távolsági rekordot akarja megjavítani. A néhány hét előtt vásárolt hatodik repülőgépen finom kis szalonkocsi volt légi utazásokra, a legközelebbi berendezéssel. Az ajtók háromszoros biztonsági zárral voltak ellátva és így véletlenül semmi esetre sem nyílhattak ki. Sőt az is majdnem érthetetlen, miként tudta Löwenstein repülés közben a légnyomással dacolva, akár teljes erejének latbavetésével kinyitni az ajtót, ha ebben senki nem segített neki.

A zsidóból katolikussá lett anglikán templomban hallgatta az utolsó misét

Csaknem az egész kontinens rendőrsége igyekszik kibogozni a Löwenstein tragédia misztikus szálait. Az angol hatóságok sikerült rekonstruálni a belga bankár utolsó napjait s ezek az információk az öngyilkosság feltevését látszanak alikánmasztani.

Amint most kiderült, Löwenstein már a múlt hét végén érkezett meg Angliába, de heron-négy napig nem találkoztott senkivel, hanem egyenesen birtokára utazott. Egy régi arisztokrata birtokot vásárolt meg, hatalmas kastélyal, néhány év előtt Angliában Löwenstein, most azonban nem a kastélyban szállt meg, ahol pedig nagyszámu szoigaszemélyzetet tart fenn, hanem egyik vadászterületére ment a birtok mellett és itt szállt meg egy szorény vadászkunyhóban, ahol az erdész felesége gondoskodott róla.

Vasárnap reggel a Leicester-grófság egyik kis falujában nagy feltűnést keltett az, hogy Löwenstein megjelent a templomban a csendes mise alatt és ott a harmadik vagy negyedik padsorban foglalt helyet.

Löwenstein ugyan ősemek hitéről áttért a katolikus vallásra, de a vasárnapi reggelt egy anglikán templomban töltötte el, ahol mindenki megismerte a kegyurat.

Deha a kegyuri jogokat Löwenstein soha nem gyakorolta angol birtokán. A kis templom egyszerű látogatói között is feltűnést keltett az, milyen magabizalommal hallgatja végig a misét Löwenstein és a pap megbámulta azon, hogy a mise végeztével Löwenstein nem kecskete fel őt a sekrestyében. Mikor a mise bevégeződése már kiszállingozott a templomból,

Löwenstein a helyén maradt és merően maga elé tekintett.

A sekrestyés többször megjelent mellé a gyűjtőpersellyel, de Löwenstein nem vette föl észre és csak akkor dobott egy gyűrűt bankjegyet a perselybe, mikor a sekrestyés megszólította őt és azután idegesen távozott anélkül, hogy hátkéivel szobalapot volna. Vasárnap délután és kedden még nagy magányos sétákat tett

a vadászterületen Löwenstein, aki csak kedden reggel utazott Londonba.

Kedden és szerdán folytak le a döntő tárgyalások a Schröder-bankházzal, az újabb 25 millió dollár plasztirozása iránt és szerdán este felhőkort tánt el a repülőgépről Löwenstein.

Az a repülőgép, amelyből megtette a halálugrást Löwenstein, mindössze néhány hete volt az övé. Talán egy félév

Löwenstein Alfred szédületes pályafutása

A belga lapok a tragédia kapcsán fel- elevenítik Löwenstein Alfred fantasztikus pályafutását, amely bővelkedik a meglepő fordulatokban.

Löwenstein Alfred — belga állampolgár és belga báró — egy brüsszeli tözsde-ügynök fia volt és így már gyermekkorában magába szívta az ugynevezett tözsde-levélgőt, még pedig annak a legrosszabb fajtáját, a spekulációt. Brüsszel már a háboru előtt kedvelt helye volt egy a nemzetközi alapításoknak, különösen ami a villamossági szakmát illeti. Ezen a téren Löwenstein már ifju korában egy kisebb bankház társtulajdonosaként többé-kevésbé sikeres tevékenységet folytatótt. Később egy ideig Londonban tevékenykedett, a legtöbb időt, amennyire sok utazása és tárgyalásai engedték. Biarritzban töltötte el Löwenstein nagy munkabírásu ember volt, korán reggel kezdett dolgozni és a világ legkülönbözőbb részein levő titkárai sokat mondhatnak el arról, milyen hosszú órákat kellett főnökükkel tervei kidolgozásairól tárgyalniok.

A legnagyobb szendáció, amelyet Löwenstein az utóbbi években elért, a belga kormányának az az ajánlata volt, hogy ötvenmillió dolláros stabilizációs kölcsönt előlegez nekik.

A belga kormány elutasította az ajánlatot nemcsak azért, mert azt egy magánember tette, de azért is, mivel a nemzetközi kölcsön

baráti és üzleti környezetéből azt az információt szerezték, hogy Löwensteint az utóbbi időben súlyos anyagi megrázkódások érték, töméntelen vagyona felőr- lődött és „alig” ötmillió fontja (körülbe- lül ötmilliárd lej) maradt meg egykori dáriusi vagyonából. Ez információkra tá- maszkodva az angol hatóságok valószínű- nek tartják, hogy a belga bankár önszán- tából ugrott ki a repülőgépből.

tényleg nagyon drága lett volna. Löwenstein három év alatt legkevesebb tíz mil- lió dollárt keresett volna-ajánlata elfoga- dása esetén.

Az ajánlat elutasítása nem keserítette el Löwensteint, mert célját elérte, óriási reklámot csinált önmagának.

Akkoriban, 1925-ben nagy szüksége volt erre a reklámrá. Nem sokkal ezelőtt ugyanis kudarcot vallott az a kísérlete, hogy döntő befolyást nyerjen a két leg- nagyobb nemzetközi elektro-holding tár- saságra, amelyek székhelye Brüsszelben volt. A két társaság főtulajdona majori- láros részvényekből állott, még pedig a legnagyobb belga, német és spanyol vil- lamossági részvénytársaságokéiból. — Ugyancsak e két holding-társaság tulajdo- nában volt az ugynevezett Chade-vállal- lat részvények majoritása. A Chade, a mely a háboru közepéig német vállalat volt, a világ legnagyobb és legrentabili- sabb villamossági vállalata. Villamossá- gi művei Buenos-Airesben és Argentína különböző vidékein vannak. Löwenstein akkoriban egymás után vásárolta e villa- mossági társaságok részvénykötegeit.

Löwenstein betűrészi kísérlete azon- ban kudarcot vallott, bár az volt a jeiszava, hogy világvillamossági trösztöt akar alapítani.

Később Löwenstein a megvásárolt rész- vénytömeget adta, mégpedig valószínű- leg ellenségeinek. Akkoriban általában az

A művelt szülőnek akkor böics a tette, Ha gyermekét éreit banánnal etette

volt a vélemény, hogy Löwenstein pénz- ügyileg el van intézve, az így gondolko- dók azonban nem értékelték kellően Lö- wenstein erejét. Löwenstein akkor más villamossági érdekltségeit egy új tár- saságra egyesítette, még pedig Hydro- Electric Securities Corporation in Kana- da nevű vállalatba, miközben meg kell jegyezni, hogy Kanadát alacsony adói miatt a nemzetközi pénzügyi világ még jobban szereti, mint az európai pénzügyi világ Svájcot.

Ez a társaság ma 54 millió dollárnyi investált tőkével dolgozik,

ebből Löwenstein adatai szerint 7.25 mil- lió dollár 1.25 százalékot hozó részvények- ben, 25 millió dollár pedig 6 százalékot hozó részvényekben van befektetve, a mely utóbbiak közül 9% százalék az ame- rikai Egyesült Államokban nyert elhelye- zést. A világvillamossági tröszt megalakításának kudarcra után Löwenstein a mű selyemre vetette roagát, amely ugyancsak sokat ígérő közgazdasági területnek mu- tatkozott. Itt is tröszt lebegett a szemé- előtt, azonban a nyerselyemipar egyes al- ágainak koncentrációja Löwenstein segít- sége nélkül jött létre. Ennek ellenére

Löwensteinnek sikerült több műse- lyemi társaságba beérközni és a holding-társaságok sikerének köszön- het, hogy egy új alapítása, amelyet nagy reklámmal és propagandával rendezett meg, fantasztikus sikert ért el.

Egy új francia holding-társaságnak, Soc. Financiere Internationale de la Soie Artificielle nevű társaságnak részvényeit olyan hatalmasan tuljegyették, hogy már rövid időn belül 40 millióról 230 millió frankra lehetett felemelni a társaság alap- tókéjét. A tözsdeken valósággal kapdosták a társaság részvényeit.

Löwenstein sikerének titka ez volt: társaságainak részvényeit a közönség tuljegyezte

és nagy felárakkal vásárolta meg. Hogy Löwenstein e közben milyen alapítási nye- reségekre tett szert, azt el lehet gondolni. A pénz sokszor hamarabb megvolt, mint a vállalat. Így Löwenstein egyre újabb alapításokon törhette a fejét.

Löwenstein tulajdonképeni székhelye Biarritzban volt, ahol keleti pompával be rendezett palotában lakott és alkalmazot- tainak elhelyezésére is hat villát építte- tett. Biarritzban állandóan öt repülőgép állott rendelkezésre és 45 gyors- és gép- irónót tartott maga körül.

Szerviz vásár

Karlsbadi ebédli szerviz	850.—
Karlsbadi kávé szerviz	260.—
Karlsbadi csésze párja	20.—
6 személyes metszett üveg- szerviz	180.—

Fischer-üvegudvar
Cluj

Felmentették a zsidó hordárt, akit egymillió lejre büntettek

mert nem tudta megmondani, hogy ki biztára a csempészárúval telt csomagot

Sighet-Máramarosziget júl. 9. Az Új Kelet tud. Megrázó jelenetekben bővelkedő tárgyalás zajlott le az elmúlt pénteken a máramaroszigeti törvényszék Mania-tanácsa előtt. A tárgyalás előzményeinek számai egyébként még az elmúlt tétbe nyulnak vissza, amikor a szerencsétlen Friedmann Simon szigeti zsidó hordárral megtörtént, ami különben szakmájában mindenre képes, hogy két idegen ur megkeresésénél fogva egy gondosan becsomagolt ládát teherárúként a szigeti állomásról Csernovitzba.

A zsidó hordár, aki kilenc gyermek apja, semmi rosszat sem sejtve elvállalta a két urtól nyert megbízást. Pedig a szegény embernek ez a megbízása volt a veszte.

Az állomáson ugyanis a Friedmann vállára súlyosan nehezedő láda különös gondos becsomagolása az első pillanatokban feltűnt az illetékes hatóság közegeknél. Azonban egy szót sem szóltak addig, amíg a zsidó hordár formálisan fel nem adta a ládát rendeltetési helyére. Ekkor aztán megjelentek a helyszínen és hivatalos hangon kérdőre vonták Friedmann, hogy az általa feladott ládában mi van. Egészen érthető, hogy az idegen urak, amikor az egyszerű hordárt megbízták a láda feladásával nem tartották fontosnak vele közölni, hogy a láda mit tartalmaz. Ennek következtében Friedmann nem is adhatott egyébként választ az öt kérdőre vontó hatósági közegeknél mint azt, hogy neki semmi tudomása nincs arról, hogy a ládában mi van csomagolva.

Az illetékesek keveset tekerőriáltak és felbontották a ládát, ami aztán meglepő eredménnyel járt.

A láda tele volt többszáz ezer lej értékű selyemmel, amit a közeli cseh határra való tekintettel csempészárúnak minősítettek.

A zsidó hordárt ezek után újból elvették, hogy most már tegyen valamilyen állást arról, hogy ki az a két ur, akik számára a megbízást adták a láda feladására. A szerencsétlen hordár eskü alatt jelentette ki, hogy megbízóit eddig soha életében nem látta és így nem is tudja rólok, hogy kicsodák. Ez azonban nem volt elég a nyomozó hatóságoknak, hanem Friedmann kíséretében végigjárták a várost a két idegen ur keresésére. Csak hogy ezek az urak már megvesztették a veszélyt, kerekeltök a városból úgy, hogy bortalálhatták a nyomukat.

Már pedig a hatóság azért hatóság, hogy valamely gyanús esetnek a végre járjon. Miután az »urak« nem találták a vámnál jegyzőkönyvet vettek fel arról, hogy

Friedmann Simon szigeti hordár állhatatosan tagadja azt, hogy a selyemláda csempészárú feladásával kik bízták meg

miért is bírná részességgel vádolni őt az egész ügy ódiama az ő fejére száll. Kivetették a szerencsétlen emberre természetesen a bírságot is, ami 891.271 lej tett ki. Miután ebben az ügyben a pénzügyminisztérium is jóváhagyta a bírságot a szegény zsidó hordár törvényadta jogánál dr. Fried Ábrahám ügyvéd után felelősséggel élt a szigeti törvényszékhez.

Az egész városban nagy érdeklődés re számított tárgyaláson igen sokan jelentek meg a helybeli ügyvédek közül. Fried dr. hatalmas védőbeszédében mutatott rá erre az abszurdumra, hogy egy ártatlan hordáron akarja behajtani a kincstár ezt a bírságot, egy olyan ügyért, amelyhez ennek a szegény embernek semmi köze nincsen

A törvényszék Mania-tanácsa, ugy látszik, elfogadta a védelem érveit és a szegény zsidó hordárt a vád és következményei alól felmentette. A tárgyaláson jelenlevő államügyész dr. Rednik és Motas vámfőnök az ítélet ellen felelősek.

Az ítélet kihirdetése után a szerencsétlen Friedmann, aki az egész tárgyaláson szemközt állott a bírósággal,

A donecvidéki per elíteltjeinek hozzátartozói bombát dobtak a moszkvai cseka épületébe

BERLIN, július 9. Moszkvából érkezett jelentések szerint a szovjet politikai rendőrségének, a csekának épületébe bombákat hajítottak. A robbanás irtózatot okozott. Az épületet a robbanás után nyomban katonaság és rendőrség vette körül és senkit nem engedett az épület közelébe. Eddig nyolc haláleset és számos súlyos sérülést állapítottak meg. Az épületben a donecvidéki bányaper elíteltjei voltak elhelyezve, akik közül tudvalegyleg többeket halálra ítélte a bíróság. Azt hiszik, hogy a merényletet az elítelték hozzátartozói közt követte el valaki.

Ujra meghosszabbították harminc nappal a szamosujvári bankigazgatók vizsgálati fogságát

Kiterjesztik új vádpontokra is a bűnügyi vizsgálatot

(Dej-Dés, július 9. Az Új Kelet tudósítójától.) A dési törvényszék dr. Muresan Joan törvényszéki elnök tanácsa hét főt délelőtt 11 órakor harminc nappal meghosszabbította a letartóztatott négy szamosujvári bankigazgató vizsgálati fogságát. A tárgyaláson csak dr. Lászlóffy István és Ajan Jenő védői voltak jelen.

Mielőtt a bankigazgatók ellen felhozott vádak ügyében a vizsgálat befejeződött volna, egy újabb vád merült fel a szamosujvári Kereskedelmi Bankkal kapcsolatban. Ugyanis a bank az árvaszék által

kezelésre adott több mint 150 ezer lej az árvák pénzéből meg nem engedett módon kezelte, úgy hogy az árvaszék a pénzt nem kapja meg a banktól.

Várható még egy újabb bűnügyi vizsgálat elrendelése is. Ugyanis a csődtömegmondok a bankban talált váltók közül sok olyat peresít, amelyek kibocsájtói azzal a kifogással éltek, hogy a banktól pénzt soha fel nem vettek s így a váltót nem írták alá. A vizsgálat tehát annak irányában indul meg, hogy ezeknek a váltóknak kik az aláírói.

Elrendelték a letartóztatott marosvásárhelyi szesznagykereskedő szabadlábra helyezését

Az ügyész élt a háromnapos gondolkodási idő jogával és ezért a végzést nem fogantatosítják, míg az ügyész nem dönt a felelősség kérdésében

(Targu-Mures-Marosvásárhely, július 9. Az Új Kelet tud.) Szombat este a marosvásárhelyi rendőrség letartóztatta Kohn Márton dusszag szesznagykereskedőt. Kohn ellen többrendbeli feleletés érkezett melyek azal vádolták, hogy szeszadó eltitkolásával a kincstárnak súlyos károkat okozott.

A feleletések alapján Görömbel volt pénzügyi felügyelő jelentést tett a pénzügyminisztériumba, ahol az Adamescu pénzügyi inspektort küldték ki, aki a vizsgálat lefolytatása után utasította az ügyészséget, hogy indítsa meg az eljárást.

Az ügyészség részéről Banciu ügyész és Porav vizsgálóbíró szállol

tak ki Kohn szesznagykereskedő rak-tárához, ahol 17 és fél hektó szeszhiányt konstataáltak. Kohn Mártont és több alkalmazottját azonnal letartóztatták.

Hétfőn délelőtt ült össze a regáti törvény értelmében a Tribunalul Consitit, amely előtt Kohn Márton védője kijelentette, hogy a szeszhiány elfolyásból származik és így csak szeszadókihágásról lehet szó, amely a törvény értelmében a szeszadó négy-nyelcszorosaival büntetendő. Így a büntetés összege körülbelül egymillió lej tenre ki. A bíróság helyt adott a védő érvelésének és elrendelte a letartóztatott szesznagykereskedőnek és al

Kárpitos kellékek

zsinegek és zsákok gabona, liszt és gyapjunak.

Vizmentes

ponyvák.

Zsák és ponyva kölcsönzés

Boskovics József
Cluj, Strada Regina Maria 15.
Telefon 9-10.

Amateurok, fényképeszek!

Fényképezési cikkeiket a legolcsóbban

BERNAT

papíráruháznál, Piața Unirii 29. sz. alatt

szerezhetik be.

Zongorát

bizalommal a világhírű

Sternberg

cég oradeai lerakatában vásárolhat. Az összes jobb világ-márkák raktáron. 5 évi jótállás

részletre is.

Költözés miatt leszállított árak.

kalmazottainak szabadlabrahelyezését. Az ügyész, miután a törvény értelmében háromnapos gondolkodási ideje van véleménynyilvánításra, még nem nyilatkozott, így a letartóztatottak egyelőre a vizsgálati fogságban maradtak, amíg az ügyész a felelősség kérdésében nem dönt.

A legcsunyább férfi

Ugyanakkor, amikor az amerikai Galveston városában a világ legerősebb leányát választották ki, néhány mér-földnyire onnan, Virginiában a legcsunyább férfinak nyitották oda a pályát. Newyorki tudósítónk írja, hogy bizottság alakult, amely a világ legerősebb férfiának a kiválasztását tűzte ki céljává. Mindenfelől özönlöttek a csunya férfiak Virginiába. A bizottság kikötötte, hogy a versenyen csak azok vehetnek részt, akik negyvenedik évüket még be nem töltötték. Erre a kikötésre azért volt szükség — magyarázta Mr. Hampstead, a bizottság elnöke — nehogy az öregek könnyen győzhessenek. Ismeretes, hogy az öreg férfi rendszerint igen csunya. Virginiában igen nagy érdeklődés mutatkozott a verseny iránt. Temérdek ember bámulta a csunyvákat. Igen jó arcváz jelentkezett — számolt be a versenyről Mr. Hampstead — némelykor olyan csunya férfi került előnk, hogy valóban megdöbbenünk. De azért nem esett nehezeinkre a választás. A zsűri egyhanguan John Stanley 26 éves mérsároslegényt jelentette ki a világ legerősebb férfinak. Stanley 185 centiméter magas, végtelenül sovány s igen kicsiny feje van. Teljesen kopasz s a fogai hiányzanak. Ha mosolvog vagy nevet, iszonyatosan eltorzul az arca. Már gyermekkoromban utánnam kiabáltak — mesélte a győztes — hogy én vagyok a legundokabb... Ezért gondoltam, hogy jó lesz résztvenni ebben a versenyben. Megkérdezték a győztestől, hogy miképpen áll meg dolgában? Stanley rettenetesen vigyorogni kezdett, aztán ezt mondta: »Elég jól. Bár pénz dolgában állanék olyan jól... Épen most udvarlok két nőnek s nem tudom magam elhatározni, melyik legyen a komoly és melyik ne...» Akik hallották ezeket a szavakat, igen elcsodáltak. Szinte elképzelhetetlennek látszott, hogy még ilyen férfinak is jusson nő. Nem hiszik — szolt indomáldva a győztes. — Nézzenek ide... Ez a fotográfia... Kivett a tárcájából egy fényképet, amely elég csinos nőt ábrázolt. Stanley meg van róla győződve, ha elterjed a híre a győzelmének, ostromolni fogják házassági ajánlatokkal.

Perzsaszőnyegekért,
szóvkellékekért forduljon bizalommal a

Uj Kelet a zsidóság...
szerkesztő:
felelős szerke
Uj Kelet c
forrás m

A kolo...
sárnap délut
iskola udvar
sági elemek
lenkétében z
gyászmenne
énekkara ve
csengő hebe
rik gyászene
zsef tartotta
mely osztal
gondos mind
doli szavala
pély fénypo
don megalta
Simon Tibor
Müser után
képe előtt é
szí jectmny
rendezését e
csapatok lát
szeg külső
megemliteni
tartását Mih
bebizonyitot
humanitása
országban n
pályeket rés
ben 15-ikér
pély megren
müseniütt a
dezték, ame
számoltak. A
ri a KKL-biz
lyeken a He
adományoka
és az akció,
eredményét
Központi Iro

Szófia
macedón-mo
jelentik: A
roden tett
megölték. P
társával fo
cedóniai fo
volt, aki a
tását Bulgá
ról valahán
tek Macedón
tábornokot
szervezésé
álese hosszú
rényletekéri
a komitácsü
nye, mert a
ran egymás
litják le vél
gyilkosság
nak, amelye
fogják okoz
merényleteit

* Reuma,
biztos gyóg
dósnataka)
bánya vona
ben a fürdő
sórangu étk
210 lej. Ug
lej. Előjegyz
ság leanda

Sz

Elismer
külön
előjeg

HIREK

Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja.
Szerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felolvasó szerkesztő: Jámbor Ferenc.
Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A kolozsvári Herzl-ünnepély. Vasárnap délután az Ötvös-utcai zsidó iskola udvarán kétharmadrészen újulási elemekből álló nagy közönség jelenlétében zajlott le a kolozsvári Herzl gyászünnepély, amelyet sémércsapat ének-kara vezetett be. Frieder Frici csengő heber szavalata és Izrael Henrik gyászéneke után Dr. Hamburg József tartotta meg ünnepi beszédét, mely osztatlan tetszést aratott a közönség minden rétegében. Zádor Rudolf szavalata kóruskísérettel az ünnepély lenyomatja volt. Bármely színpadon megállta volna a helyét. A kórus Simon Tibor tanította be és dirigálta. Műsor után a közönség elvonult Herzl képe előtt és virágot helyezett a művész-i festmény mellé. Az ünnepély megrendezését egyedül a kolozsvári sémércsapatok látták el nagy igyekezettel és szép külső formák között. Ezúton kell megemlítenünk, hogy az ünnepély megrendezését Mihai rendőrprefektus sokszor bebizonyított liberális gondolkodása és humanitása tette lehetővé. Az egész országban megrendezték a Herzl-ünnepélyeket részben 8-an, néhány helységben 15-ikére halasztották el az ünnepély megrendezését. Az ünnepélyeket mindenütt a Keren Kajemet javára rendezték, amelyeket részben már el is számoltak. A Keren Kajemet iroda kéri a KKL-biztosokat, hogy az ünnepélyeken a Herzl-erdőbe ültetendő olajfadonányokat kerítsenek a közönségtől és az akció, valamint az ünnepélyek eredményét azonnal számolják el a Központi Irodának.

Szófiában megölték a bulgár-macedón-mozgalom vezérét. Szófiából jelentik: A szófiai uccan tegnap ismeretlen tettesek revolvérvégekkel megölték Protogerof tábornokot adjuvánsával együtt Protogerof a macedóniai forradalmi szervezet vezére volt, aki a macedón komitácik aktivizálását Bulgáriából vezette. Szerb részről valahányszor merénylőket törtettek Macedóniában, mindig Protogerof tábornokot gyanúsították annak megsemmisítésével. Meglehet, hogy megölése hosszú akar lenni ezekért a merénylőtekért. De meg lehet az is, hogy a komitácik közötti vita következménye, mert a komitácik csoportok gyakran egymásközt is véres uton boykotálták le véleménykülönbségeiket. Ez a gyilkosság mindenesetre egyike azoknak, amelyek a legnagyobb izgatottságot okozni a macedón-mozgalom merénylőinek sorozatában.

Reuma, csúsz és kőszvény elleni biztos gyógyulást talál Bizusán (Burdosnataka) Szamosmegye, Dej-Nagybánya vonalon. Vasúti megálló szemben a fürdővel. Napi penzió 4-szeri elsőrangú étkezéssel és 1. oszt. fürdővel 210 lej. Ugyanaz kóser kosztal 220 lej. Előjegyzések Bizusa fürdőigazgató-ság Ileana címre küldendők.

Érvényteleníteni fogják a nagyvárad-i tanács március óta hozott határozatait

A belügyminisztérium megsemmisítette három megválasztott tanácsos állandó bizottsági tagságát

(ORADEA-NAGYVÁRAD, július 9. Az UJ KELET tud.) Hétfőn délelőtt a nagyvárad-i polgármesteri hivatalba leirat érkezett a belügyminisztériumból, amely semmisnek mondja ki dr. Simona György, Taban József és Navrodin Athanasz-nak, a nagyvárad-i városi tanács állandó választmány tagjainak tagságát. Ez a három tag még márciusban, választás után került be a választmányba, amikor Egry Gergely tanácsost újlag polgármesternek választották, míg dr. Havas Andor elköltözött Nagyváradról, Rozvány Jenő pedig lemondott a választmányi tagságáról.

Közlegi Róbert, a választmány pótagja felekezéssel élt ezen új tagok be-
választása ellen a belügyminisztériumnál. A belügyminisztérium a nagyvárad-i polgármesteri hivatalhoz érkezett leiratban közli, hogy a felekezésben kikérte a leg-
jobb közigazgatási tanács véleményét is és ennek alapján hozta meg döntését. Véleménye szerint a megüresedett hely betöltésénél a közigazgatási törvény 56.
és 148. paragrafusai alapján kellett volna eljárni és az állandó választmány meg-
üresedett helyeit pótagokkal kellett volna betölteni.

A minisztériumi végzés a városi közigazgatás menetében súlyos zavarokat idéz elő, mert a tanácsok által hozott eddigi határozatok most mind érvény-
telenné váltak.

Moszkva nyolc híres templomát lerombolják. Az orosz kormány hivatalos lapja, az Izvesztia június 24-iki számában azt a megdöbbentő hírt közli, hogy Moszkva nyolc híres templomát le fogják rombolni. Ismeretes, hogy az orosz fővárosban gyönyörű templomok vannak s az orosz nép áhíttal veszi körül ezeket a székesegyházakat. Még a szovjethatóságok is megdöbbentette Moszkva urainak döntése. Az Investia egyik munkatársa megkérdezte a moszkvai városi hatóságok vezetőjétől, igaz-e a templomok lerombolásáról szóló hír. Szórol-szóra igaz — felelte a városi biztos — csakugyan elhatároztuk, hogy nyolc templomot lerombolunk. Ennek pedig az az oka, hogy a templomok akadályozzák a forgalmat Moszkva forgalma annyira megnövekedett, hogy képtelenek vagyunk lebonyolítani. Helvra, levegőre van szükségünk s ezt csak úgy kaphatjuk meg, ha a templomokat eltávolítjuk. Az orosz nép körében mély séges felháborodást keltett a vandálizmus híre. Még remélik, hogy ez a felháborodás még észretéri a helyi szovjetet.

Megjelent a teljesen átszervezett »Calauza—Útmutató« reklámlap, mely kapható szállodákban, kávéházakban, borhelymühelyekben s cukrászdákban ingyen. Tartalmazza a cluj-i vasút-autobuszok menetrendjét, az összes állami hivatalokat, konzulátusokat. Egyben pedig a cluj-i legelőnyösebb beszerzési forrásokat.

Orvosi hír. Dr. Farkas szülész-nőorvos külföldi utjáról hazaérkezett és ismét megkezdte rendelését az átnevezett rendelésében Marosvásárhelyen Jókai-ucca 8. sz. alatt.

Ebédlobutor, porcellánedény, férfi-öltöny, utazótáskák, villanylámpa, villanydrót, csengő felszerelés, rádió-vány, petróleumlámpa, asztalnemű, zsírosbödön eladó Kleimé, Király-ucca 43. Megtekinthető délelőtt 8—11-ig, délután 2—3-ig.

Eljegyzés. Grossmann Mancika Blai és Náthán Jenő Cluj, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

**Két évtől tíz évig terjedő fegy-
háza ítélték Poetas tábornok gyilkosait.** Bukarestből jelentik: A lasii had-
bírság ma hirdette ki az ítéletet Poetas tábornok gyilkosainak büntítségében. A bűnper 16 évdlottit a hadbírság két évtől 10 évig terjedő fegyházban-
tésekkal sújtotta.

**Kik lehetnek török állampolgá-
rok?** Konstantinápolyból jelentik: A török nemzetgyűlés most szavazta meg az állampolgársági törvényt. E törvény értelmében török állampolgároknak tekintendők: 1. Török apától és anyától külföldön vagy belföldön született gyermekek. 2. Az ismeretlen szülőktől Törökországban született gyermekek, vagy akik szüleinek hon-
polgársága kétes. 3. Az idegen szülőktől Törökországban született gyermekek nagykorúságuktól számított három éven belül kérhetik a török állampolgárságot. 4. 1929. jan. 1-től minden Törökországban született gyermek, még idegen szülőktől is, török. Nagykorúságuk elérése esetén hat hónapon belül optálhatnak apjuk vagy anyjuk honpolgárságáért. 5. Minden nagykorú idegen, aki öt évig egyhuzamban Törökországban tartózkodik, kérheti a török állampolgárságot, amelyet a minisztérium engedélyez. 6. Kivételes esetekben minisztériumi határozattal olyan idegenek is kérhetik a török állampolgárságot, akik öt évet meg nem haladó ideig éltek Törökországban. 7. A török állampolgárságról való lemondás csak különleges esetben lehetséges a belügyminiszter és minisztertanács engedélyével, természetesen csak a katonai szolgálati kötelezettség teljesítése után.

Adomány. Dr. Balázs Lajosné 100 lej küldött a fürdőbe utalt beteg iparos javára. A pénzt rendeltetési helyére juttattuk.

Felkérjük azokat az olvasóinkat, akik Factor Emil, volt dagatai lakos jelenlegi címét tudják, sziveskedniük a kiadóhivatallal közölni.

Vaószínűleg elhalasztják a Gaetan-tárgyalást. Bukarestből jelentik: Megírta az Uj Kelet, hogy Gaetan gyilkossági kísérletének főtárgyalását július 14-re tűzte ki az ilfovi törvényszék. Erre való tekintettel Gaetan a napokban kihallgatást kért tőle, meg nevezették mentőtanuit és védőügyvédeit. Előrelátható volt azonban, hogy Gaetan lehetőséget fog keresni arra, hogy elhalasztassa a tárgyalást. Ezt a lehetőséget meg is adta számára a bűntörvénycsok, melynek 321-ik paragrafusa jogot ad a vádlottnak, hogy utolsó kihallgatásától számított öt napon belül felekezéssel élhessen. Gaetan természetesen kapott az alkalmon és semmiségi panaszt nyújtott be a kihallgatásra következő ötödik napon, melyet az ügyészségről a semmitűszékhez terjesztettek. A semmitűszék döntéséig így a Gaetan-tárgyalást elhalasztják.

A tudomány mai állása szerint a Ratopax a bebizonyítottan legelőnyösebb szer a patkányok és egerek győ keres kiirtására. Hatása nem abban nyilvánul, hogy 2—3 patkányt elpusztít, míg a többi tovább él és szaporodik, mérhetetlen károkat okozva, hanem a gyár szavatolja, hogy egy üveg kipusztítja egy polgári házból az összes kárteknő patkányokat. A kezelés végtelen egyszerű emberre és háziállatokra ártalmatlan. A Ratopax világmárkát jelent, mindenütt a legjobb eredménnyel használják és immár Romániában is kapható lesz minden gyógyszerárban és drogueriában. A Ratopax beszerzése folyamatban van és olyan helyekre, hol esetleg még nem volna kapható 115 lej előzetes beküldése ellenében bérmentve küldi a Chemorom Institut Chimic bánáti főterakata Arad, Piata Avram Iancu.

Sok kis nöcske mit sem sejtő,
Elcsufítja májfoltt, szeplőt.
A „Gyopár Crem“ emulasztja,
Gyopár szappan elírasztja.
Ki nem használja, el sem hiszi,
Pedig így van!

MARSI GIZI

**A legszebb
legelőnyösebb
legelegánsabb**

nyomtatványokat

megrendelhetni a

Cartea Românească

nyomdai műintézetnél — Cluj
Calea Dorobantilor No 14—16.

Kérjen árajánlatot

Hidressen az „Uj Kelet“-ben

Szováta-fürdőn

Villa Speranza

uripanzio

Szováta-fürdő

a kifőrdőn ismert **uripanzio** a villa SPERANZA-ban, lényeges átalakításokkal, ezidén már

június hóban megnyílt.

Elismerten elsőrangú konyha, csukott veranda. Bejáró vendégeknek külön étterem. Felvilágosítással és kívánatra prospektussal szolgál, előjegyzést elfogad dr. Krausz Józsefné főbábné, Diocesanmartin (Diocesanmartin)

FAGYAPOT

az elismert legjobb csomagolóanyag
24 minőségben, legelőnyösebb áron szállítja ANIGO TESTVÉREK és TÁRSA
speciális fagyapotgyára Lugoj, Str. Unirii 10.

Clujon Calea Victoriei 61. szám alatt

Feuerstein Kálmán fakesereskedő

További irodák: Arad, Braila, Bukarest, Craiova, Galati, Nagyvárad, Nagyszombat, Ploesti és Timisoara.

Közgazdaság

Milyen következményei lesznek a frank stabilizálásának Európa gazdasági életében?

Cluj-Kolozsvár, július 9. A francia frank stabilizációját valamennyi ország vezetőkörei nagy figyelemmel fogadják. Az alábbi cikket, amely az európai gazdasági élet szemszögéből vizsgálja a stabilizáció következményeit Lloyd George, Anglia volt miniszterelnöke írta.

Az egészséges német valuta megteremtése óta Európa legfontosabb gazdasági eseménye a frank stabilizálása, ráadásul, hogy Franciaországnak, a kontinens leggazdagabb országának a stabilitását a frank egy ötödére gyengítette, mint a miniszterelnök arrierjének koronáját, különösen azért, mert Franciaország az utolsó állam, amely valutáját újjá építi. (Lloyd George ugyilátszik megelégedett a romániaiól.) Németország, Svédország és Oroszország 1924-ben stabilizálták valutájukat. 1925 volt Nagybritánia és a ritűt impérium, Hollandia, Magyarország, Finnland és Svájc esztendője. 1926-ban jött Belgium, miután abban az évben egyik kísérlete meghiúsult. 1927-ben jött Itália, Dánia és Lengyelország. Most pedig soron van Görögország, Norvégia és Franciaország. Az utolsó öt esztendő alatt a legtöbb európai államban megtörtént a végleges stabilizálás folyamata.

A frank formális stabilizálása nem maga után vonni különösebb gazdasági következményeket. A tényleges stabilizálás tízennyolc hónappal ezelőtt már befejezett tény volt. Közben Franciaország iparának volt anyvi ideje, hogy hozzáigazodjon a elutaváltozáshoz. Poincarének ez az utolsó sakkhúzása voltaképpen legalizálta a egy befejezett ténynek. Franciaország számára azt jelenti ez, hogy a francia adósság terhe a békéhez képest végtelenül megcsökkent. Az európai államok közül egyedül Anglia, Németország és Svájc építette fel az arany alutát a háboru előtti értékére. Az lass líra egykori értékének egynegyedében állapított meg, a francia frank egyötödében, a román valuta edig 1914-es értékének mindnem egy armincadával elégedett meg. A háboru előtt a kontinentális valuták hozzávetőleg közös értékkel bírtak. Ma azonban az értékek különbözősége zavaró és a kereskedelemnek jó lőre lesz szüksége, hogy hozzászokjon az értékek különbözőségéhez.

A stabilizálás tényleges hatása különösen abból áll, hogy a háboru vi-

selt európai államok háborus és háboru előtti benső adóssága el van törölve. Németország valóban minden benső kötelezettséget, amely a járadék márka bevezetése előtt fennállott, törölte. A reparációs költségektől eltekintve, győzelme teljes. Franciaország adósságainak négyötödét tüntette el, Itália pedig háromnegyedével csökkentette. Oroszország és Ausztria már nem is ismer benső adósságot. Az európai kontinens terheit lesüllyesztette abba a mocsárba, amelyből most felemelkedni igyekezik. Csak Nagybritánia ingadozik a változatlan adósságtelher sulya alatt. Roppant benső adóssága mellett, amely a háboru óta megkétszereződött, Anglia elvállalta, hogy mindazt az adósságot, amelyet szövetségesei érdekében csinált, Amerikának megfizeti. A szövetségeseiktől azonban csak részben fogja visszakapni követeléseit. Franciaország ezzel szemben adósságának egyötödét, amit népenél csinált, egyszerűen törölte és még egy írószót annak az adósságnak is, amire más állammal szemben volt elkötelezve. A francia életnívóra a frank stabilizálása jelentékeny befolyással lesz. A frank benső vásárló ereje már régóta nagyobb volt, mint külső értéke és ez okból a márkabérek Franciaországban elég alacsonyak voltak. Mostantól kezdve a francia árak és a francia bérek arányban szűnnek, bizonyára emelkedni fognak. Minthogy pedig a francia termelési költségek ezáltal megnagyobbodtak, a francia nyomás a többi országokra, főleg Anglia néhez iparára, meg fog szűnni. A stabilizálásnak nagyon előnyös hatása még az is, hogy a központi jegybankok együtt fognak működni és élénk és egészséges fejlődésnek fognak indulni. Remélni lehet, hogy a stabilizálás következtében le lehet majd egyszerűsíteni a vámproblémákat is, a stabilizálás után pedig most már a gazdasági világkonferencia javaslatai is könnyebben lesznek majd megvalósíthatók.

Ami pedig a francia polgár takarékoságát illeti, a német példa azt mutatja, hogy a dolgozó és takarékos polgár, annak ellenére, hogy a háborus

EgészÉrdélyt

bejárhatja automobilon, ha igénybe veszi Mocianu Menetrendjét

papírokon és a benső állami kötvényeken ugyiszólván vagyont veszítette, most, hogy új valutát vezettek be, megint vásárolja az állami papírokat. Ugyanez az eset fog megismétlődni Franciaországban is. Ahol ugyan sokat vesztett benső kölcsönökön a francia állampolgár, de most boldog, hogy végre stabilizált pénzt állami tétékbe fektetheti.

Augusztus 15-ikéig lehet az ausztriai telek tulajdonjogokat bejelenteni. A kolozvári osztrák konzul a következők közlésére kérte fel lapunkat. Az igazságügyi palota egése alkalmával megsemmisített telekkönyvek adatainak utánpótlása folyamatosan van s újabbban 7420 telekkönyvi bevezetést sikerült helyreállítani. A bevezetések számát és adatait a kolozvári osztrák konzulátusnál is meg lehet tudni. A bécsi táblabíróság 1928 augusztus 15-ikében állapította meg az eddig még be nem vezetett jogok bejelentésének, illetőleg az eddigi bevezetések megfelelő bevezetésének terminusát. Valószínűleg még e nyár folyamán sikerülni fog az elpusztult regiszterek további részét is helyreállítani, úgy hogy ez év végére az összes telekkönyvi adatok hiánytalanul fel lesznek fektetve.

Porráeggett Németország egyik legnagyobb fűrésztelepe. Beráinból jelentik: Wölfsingen schwartzwaldi város egyik hatalmas fűrésztelepén tegnap tűz ütött ki, amely minden erőfeszítés ellenére átcsapott a felhalmozott őriási árukészletre is. Szerencsétlenségére erős szél tombolt, amely a szikrákat a közeli erdőbe is átröpítette, úgyhogy az erdő fáit is tűzbe borultak. Villámgyorsan harapódtak el a lángok. A helybeli tűoltóság nem bírt az elemi csapással, úgyhogy a környékbeli tűoltóságon kívül katonaságot is vezényeltek ki a tüzoltáshoz. Teljes nyolcórás fáradtságos munka árán sikerült csak a veszedelmet megfékezni. Az anyagi kár sokmillió aranymárkára rug.

LITHYNIA Gyógyvíz
Paptamási ásványvíz
Vese-, hólyag- és epebántalmak legjobb orvossága. Képvís let DACIA viztelítőüzem, Cluj, Calea Regele Ferdinand

Az ALBINA közraktár - Cluj
bérbe dja előnyös feltételek mellett a város központján fekvő, napi 2 vagon örlőképesseggel bíró
műmalmát.
A malom vizlerőre, ugyszintén villanyerőre berendezett 100 lóerős motorral is fel van szerelve. Részletes felvilágosítással (írásban is) a közraktár irodája szolgál (a vasúti állomással szemben)

SPORT

A Jiul legyőzte a Romániát

Jiul-Romania 2:0 (0:0). Meg nem érdemelt vereséget szenvedett bajnokcsapatunk a Jiul együttesétől, amit a 8:2 kornerarány is élénken dokumentál. A Romania ezen vereségével az országos bajnokságot való további küzdelemből kiesett. A mérkőzés úgy indult, hogy a Romania gólokkal fogja azt nyerni, azonban tétovázó és gólképtelen benső triója a legjobb helyzeteket is kiaknáztalanul hagyta. A mérkőzés 70 százalékos Romania fölény mellett, a Jiul által a második féldő végén rugott 2 góllal dönt el a szerencsésebb csapat javára. Azt elmondhatjuk, hogy a Romania sohasem állott oly közel az országos bajnokság megszerzéséhez, mint jelen esetben és ezért kell csodálkozásunknak kifejezést adnunk azért, hogy a csapat tagjai szívelélekkel való győzni akarás helyett állandóan szidalmazták és hibáztatták egymást, mely meg nem értés a játékon is meglátszott. A II. féldő 30 percében egy a for által hátraadott labdára Mézner reastartott és a kifutó dr. Lázár elől a gólbá rugja, majd a 34. percben Kilianovics kapuféléről visszapattanó labdáját, Guga belövi. A Romania minden egyenlítősi kísérlete, az önmagát felülmúló Rupp és Kiss védőtájkán megtörik. Suci kapitány a mérkőzés bírāja pártatlanul és körültekintően vezette a mérkőzést. A Jiul 15-én vasárnap a Soimiiival játszik elődöntőt, melyet ha megnyer, úgy a döntőre a Mihai Viteazu és Coltea közötti mérkőzés győztesével kerül össze.

Temesvár. Kinizsi-Ujpest 1:0 (1:0). A Kinizsinek sikerült az Ujpestet ismétletlen legyőznie, győzelmének értékéből azonban sokat levon az, hogy az Ujpest legjobbait, köztük Stróck és Auert is nélkülözni volt kénytelen. Amennyiben ma az Ujpest Váradon játszana, úgy biztosra vehető a csütörtöki KMSC-Haghibbor kombinált elleni szereplése.

Nagyvárad. Törekvés-Amateur 7:1 (2:1). Oszról elmaradt bajnoki mérkőzés, melyben a Törekvés hatalmas gólaránnyal győzött.

Szalár. NAC Nagyvárad-SzSE Törekvés komb. 8:1 (5:0). A NAC iskolajáték mellett tesztés szérint győz.

Gherla. Szamosmenti válogatott-Haghibbor 5:1 (1:0). A több tartalékok szerepeltető Haghibbor vereséget szenvedett a jó játékokat produkáló szamosmentiektől.

Turda. Haghibbor komb.-TSC 1:1. A Haghibbor II. garnitúrájának bemutatkozása jó benyomást keltett.

Ploesti. WAC Bécs-Tricolor 7:1 (5:1) péntek.

Bukarest. WAC-Venusz 4:1, szombat. Juventus-WAC 2:2 (1:1). Az előző két napi mérkőzéstől fáradt bécsiek be kellett érjék az eldöntetlen eredménnyel. A WAC kedden egy ploesti kombinált csapat ellen játszik.

Zsombolya. ZSSC-TMTE komb. 6:0. MSE-Universitatea Lupu-serleg mérkőzést csak a következő vasárnap játszik le, dr. Láni és Réthi együttes részvételével.

Külföldi eredmények

Bécs. Bástya-Rapid 4:1 (2:1). A Bástya feltűnésteltető győzelmet aratott a Hungáriát verő Rapid felett. A gólok közül hármat Schwartz, az ATE volt játékosra rugott.

Szombathely. Sabaria-Hungaria 2:1 (2:0). A Sabaria megérdemelten győzött a lélek nélküli Hungaria felett.

Ne menjen a strandra strandcrém nélkül

Kapható minden gyógyszerárban és drogeriában. - Ara 25 lej.

TÖZSDE

DEVIZÁK	Kolozsvár	Valutapiac 1928 július 9 (Rador)							
		Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	Newyork
		Nyitás	Zárlat						
Zürich	3150-3155	-	-	49125	3145	1105625	13770	604250	192750
Newyork	16350-16350	51890	51885	2550	16350	57360	70930	3375	-
London	798-799	252725	252775	12421	793	29425	345750	16443	46712
Paris	645-68	203550	2035	-	643	224950	2781	13240	39225
Milano	862-865	2724	2724	13385	-	3011	37210	177220	525
Prága	86-487	1533	153750	-	480	1700	210287	-	26650
Budapest	2860-2865	90450	90850	-	2870	-	12362	587	-
Belgrad	-	913	913	-	284	10950	12472	5939	176
Bukarest	-	31750	31750	1550	-	352	4340	20720	61
Varó	-	-	-	-	1840	6450	7955	3740	-
Bécs	2310-2315	7314	7312	-	2300	808875	-	47575	-
Berlin	3920-3925	12390	12391	-	39	4370250	6930	80337	-

Száz letrőfolyama Zürich (uto) 317, Paris 1550, Budapest 352, Bécs 43450, Prága 20725

Petrol

Kapható Vezérkép

Panama...
Mélyen...
Feri és...
a legújabb...

Szinha

A Ma...

Kedd: A szer...

maiú Rol...

donsága...

20, 10 le...

Szerda: Az u...

zat-ujdon...

30, 20, 10

Csütörtök: A...

mai ujd...

Jenő dr...

50, 40, 30

Péntek: Hók...

szór A l...

sikerül u...

komédiá...

tasában

Szombat: 1...

2-odszor

Vasárnap d...

árakkal...

364.)

Vasárnap est...

(Dolután)

Póór Lil...

Hétfő: A ten...

szer. Moz...

10 lej. S...

A

Hókuszpó...

nagy szinh...

európaszer...

Hókuszpó...

lin. Bécs és...

nak legvon...

gyar nyelv...

totta s a y...

tel ezelőt...

A Hókuszp...

este. másod...

te lesz.

A legúj...

A Magyar S...

nagyszéri...

születe a k...

friss. hús l...

teret.

Mozihely...

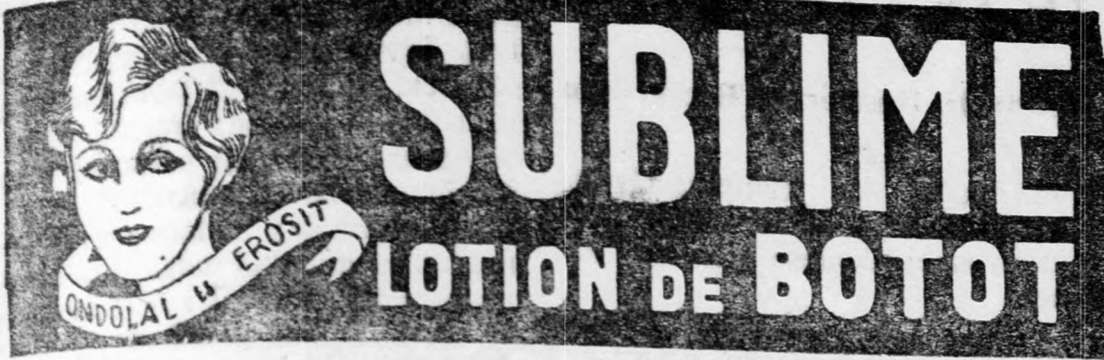
den. szerd...

aras esti el...

ban. Kedde...

hatásu forr...

Szerelem é...

Petroleummentes hajszesz azonnal megszünteti a hajhullást. Kapható drogeriákban, gyógyszertárakban és illatszertárakban. Vezérképviselő: B. L. A. X., București, Strada Batistei No 14.

„IDEAL” - Panama és Girardi tisztítás. Mélyen leszállított drágák. Férfi és női kalapok formálása, alakítása a legújabb divat szerint 24 óra alatt gyéri árban.

Színház - Művészet

A Magyar Színház műsora:

- Kedd: A szerelem és halál játéka. (Romain Rolland hatalmas dráma-új-donsága. Mozi helyárok: 50, 40, 30, 20, 10 lej. Ssz. 359.)
Szerda: Az utolsó bölény. (Francia bohózat-új-donság. Mozi helyárok: 50, 40, 30, 20, 10 lej. Ssz. 360.)
Csütörtök: A levél. (Angol bűnügyi dráma-új-donság. Poór Lili és Janovics Jenő dr. fellépésével. Mozi helyárok: 50, 40, 30, 20, 10 lej. Ssz. 361.)
Péntek: Hókuszpókusz. (Új-donság először a budapesti Víg-színház óriási sikert új-donsága. Curt Götz híres komédiája. Karinth Frigyes fordításában. Ssz. 362.)
Szombat: Hókuszpókusz. (Új-donság 2-odszor. Ssz. 363.)
Vasárnap délután 6-kor: Marika. (Mozihelyárral. 50, 40, 30, 20, 10 lej. Ssz. 364.)
Vasárnap este háromnegyed 9-kor: Cárnyó. (Döntő mérsékelt helyárral. Poór Lili fellépésével. Ssz. 365.)
Hétfő: A templom egere. (Új-donság 4-ed-szer. Mozi helyárral: 50, 40, 30, 20, 10 lej. Ssz. 366.)

A színházi iroda hírei: Hókuszpókusz. Ennek a hétnek a nagy színházi szenzációja Curt Götz európaszerte híres bizarr komédiája, a Hókuszpókusz. A Hókuszpókusz Berlin Bécs és Budapest színházi évadjának legvonzóbb attrakciója volt. Magyar nyelvre Karinth Frigyes fordította s a Víg-színházban néhány héttel ezelőtt óriási sikerrel került színre. A Hókuszpókusz premiére pénteken este második előadása szombaton este lesz. A leghűvösebb hely Kolozsvárott: A Magyar Színház nézőtere. A szinkór napszerűen működő szellőztető készüléke a legforróbb kánikulás estén is friss, hűs levegőt tölti meg a nézőteret.

Mozihelyvaras esti előadások. Kedden szerdán és csütörtökön mozihelyáras esti előadások lesznek a színházban. Kedden Romain Rolland óriási hatású forradalmi témájú színműve, a Szerelm és halál játéka, szerdán este a párisi színházi évad legkacagtatóbb új-donsága, az Utolsó bölény, csütörtökön este pedig a Levél című angol detektívdráma új-donság kerül színre. A levél két vezetés szerepét Poór Lili s Janovics Jenő dr. fogják játszani. Valamennyi előadásra meg lehet előre váltani a jegveket az elővételi pénztárnál.

A Magyar Színház első nyári premiéréje. Kéthónapi távollét után, a kolozsvári drámai együttes az orosz ur-wantzov Marusia című darabját mutatja be. Marusia cselédleány, aki nagy

uri kastélyban szolgál, ahol mindenki belebolondul. A szép leány azonban a tanárt szereti, aki betűvetésre oktatja. A darab át van szöve idillekkel és falusi romantikával, amit a színészeink igazsággal érzékeltettek. A címszerepét Marsi Gizi játszotta sok bensőséggel és frissességgel, a ház urnőjét Laczkó Aranka adta természetesen és új színekkel. A többiek: ekmény László, Hoykó Ferenc, Miklóssy Margit, Petróczy Aliz, Tóth Elek, Mihályffy, Csergerin és Lantos is kitűnők voltak. A darabot Imre Sándor rendezte stílusosan.

AZ UTOLSÓ MÁGLYA - SZABÓ IMPRE történeti regény - megjelent könyvalakban. A színesített példány ára 120 lei. Megrendelhető az Uj Kelet könyvszertárában, Cluj, Str. Izaron L. Pop No. 10.

HOTEL LOUVRE - Bukarest, Str. Carol 4. Teljesen átalakítva és szépen butorozva újból megnyitott. Szoba 100 leitől felfelé kapható. Az igazgalóság.

ipógépek - Telefon 4-93. nagy választékban kaphatók. Nagy speciális javító műhely. Irógépek karbantartását vállalom. Finkler Antal Cluj, Str. Reg. Maria 9.

150 lejes könyvajándék a zsidó tanuló-ifjúságnak

Az Uj Kelet könyvosztálya a vizsgák alkalmából az alábbi páratlanul olcsó zsidó könyvcsoportokat bocsájtja a tanulóifjúság, szülők és tanulók rendelkezésére;

- I. Gyuri gróf: (Mesék és történetek zsidó gyermekek számára. Kiss József: Yokli (regény). Heine: A bacharachi rabbi. Dániel könyve. Zengő hárfá (zsidó verses-könyv). Kabbalisták és csodatevők. Mivchar Schiré Amenu (héber dalok). A Talmud könyvéből. (A hagyomány gyöngyei.

Ennek a csoportnak az ára az eddigi 310 lej helyett 160

- II. Kabbalisták és csodatevők. Zengő hárfá. Gorelik: Cion és a golusz. Sch. Alechem: Leégett nemeselek. Graetz Henrik élete és működése. Dr. Marton: A zsidó nemzet Erdélyben. Paneth: Utazásom a szentföldön. Palesztina útmutató. Mivchar Schire Amenu. Szokolov: Uj zsidó.

A 10 könyv 213 lej bolti ár helyett 90 lejbe kerül (csakis az összeg és 10 lej portódij előzetes beküldése mellett).

- III. Dániel könyve. Gyuri gróf. Zengő Hárfá. Mivchar Schiré Amenu. A Talmud könyve.

Ez a csoport 185 lej bolti ár helyett 90 lejbe kerül (csakis az összeg és 10 lej előzetes beküldése mellett.)

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 5 lej. Állástkeresőknek 30 százalékos kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelég levelét csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellékei van. Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej.

Hajhullás és hajkorpa ellen legjobb szer az „Egger-Petrol” kapható minden gyógyszerárban és drogueriában.

Épüetfakereskedés (városi hosszabb bérlet) az Arad-nagyvárad vasúti vonalán lakással együtt, kedvező fizetési feltétellel átadó. Cim a kiadóban. 693

Szigoru orth. család keres örökbe egy 3-3 és fél éves szőke leánygyereket. Ajánlatok fényképpel Grün Herman, Albani-ba - címre küldendők. 716

Bánati családól származó, meglopően csinos, 22 éves izr. hajadon, orvos lány 6,000,000 lei hozománnyal. Előkelő urak ismerettségét keresi házasság céljából. Leveletét „Nővérem is ezaton közt házasságot” jellegre a kiadóba kérek.

Iskolágyermeket teljes ellátásra elfogad a jövő iskolaévre izr. uricsalád. Zongora gyakorlat és oktatás. Fürdőszoba használat. Gondos felügyelet. - Levelbeli vagy személyes megkeresés kérv. Berger Antalné, Oradea - Nagyvárad, Str. Cantemir 42. I. 7. (Beethy Odón-ucca) címre.

Érlelány lakótársnő keresek szépen butorozott kerti lakásba, fürdőszoba használattal. Cim a kiadóban.

Eladó teljes szülészet - nőgyógyászati és urölógiai felszerelés, műtőszek és gyermekmérleggel, kedvező feltételek mellett. Megtekinthető dr. Nass fogorvosnál, Dej 728

Vita- és levelezőgyorsírás olcsón tanítok. Cim a kiadóban

Lakást kaphat egy fiatal pár, vagy két fiatalember, Str. Ilie Macălar 16, özv. Rétiné

Román, német és héber órákat ad diplomás tanár. Cim a kiadóban

Zongoraórát ad végzett akadémista esetleg gyakorlóssal is. Cim a kiadóban.

Zongora kitűnő állapotban levő, helytuddással és jó referenciákkal bírók ajánlkoznak. Cim a kiadóban. u. 4, ajtó 2.

Utazói állást. vagy képviselőt keres cipő, bőr vagy divatszakkban, önálló kereskedő. Megkereséseket „Cipőkereskedő” jellegre a kiadóba kér,

Fiatall papírkereskedő segédet keresek. Csakis komoly szak-tudással és jó referenciákkal bírók ajánlkoznak. Cim a kiadóban.

Zsidó imakönyvek, Gyapju és selyem-talcsék legjutányosabban beszerezhetőek Clujon ROSENZWEIG ANTAL cégnél

בעקאנטמאכונג! לוח לשנת תרפ"ט אין זעהר שאנדער אויספירונג אום יעצט ערשינען. פערנע אום ערשינען אין לוח פון 152 אדרע. 70 פערטונגען אונד 82 קאמעטער אדרע זעהר אינטערעסאנט אויפערעכענע מיט איין שליסעל. זעלבער ערקלארש אונד בעלעדערס נאנט נענט דא אויסרעכענען. זיינע הויפט בעציעדונסקוועללע דא לוחות: Uj Kelet Könyvosztálya, Cluj Str. B.L. Pop 10. אדער בייא: Farkas Márton, Cluj Str. Marinescu No. 26. מוכר ספרים בעקאמען 10% רחמים!

Tennisnadrág 540 I-a drill Lei Trench-Coat Lei 3400 Neumann M. Cluj férfi- és fiuruha-áruháza Piața Unirii 14.

REUBENI, a zsidók fejedelme

Írta: Max Brod

Első rész.

I.

Hajnalodik.

Egy téli nap füstszinü szürkülése.

Az anyja édes szavai kicsalogatták úmából a kis Dávidot. Még egész sötét volt, egész hideg. De csak nem alszunk olyan soká! Még mielőtt kora reggel a tanulószobába mennénk, ahol az egész napot töltjük, egy órát azelőtt még otthon kell tanulnunk.

Bár nem minden gyermeknek! Másoknak talán elegendő az iskola. Te azonban, egy ilyen nagy tudós fia, egy szent emberé...

És így ül ott a tízéves fiú, gvendén, sápadtan, vacogó, borzongó a múlt maga a szürkület, ül és tanul.

A széken térdel, — másként nem ér fel a magas asztalig. Két könyvére támaszkodik, két öklöskéje az arcát nyomja. — így legkényelmesebb neki.

»És szeresd az Örökkévalót, a te Istenedet, teljes szivedből, teljes lelkedből és teljes erődből.« Itt megjegyzi az egyik magvarázó: Teljes szivedből, ez azt jelenti: mindkét ösztönöddel, a jó ösztönöddel és a rossz ösztönöddel.

A fiú megáll.

Nem érti. Még egyszer hangosan olvassa éneklő hangléttel. Kiemel egyes szavakat, mint a nagyok szokták, mikor a Misna egyes mondatait vitatkoznak: »Szeresd az Örökkévalót... a gonosz ösztöneiddel is...«

Nem érti

De széricsére, gondoskodtak tanácsról ilyen esetekre. A kötet hatalmas lapjain, melyet felítve tart maga előtt, híres kommentárok vannak a szó vég köré nyomtatva. Egy oly keretben, mely kétszer olyan széles, mint közepén a szöveg.

Parányi betűkkel veszik körül nagy tanítónak, Rasinak és a Toszafot-iskolának a megjegyzései a Berachot talimudtraktátus örök igazságait. Gyakorlati tekintettel kutat a fiú a magvarázók között. Egyszer énekel és kis teste fel- és le hirtázik a vaskos könyv fölött.

Gondolatai izznak. Hangosan nyújtja az utolsó hangokat, hangosan és hosszan kérdi mégegyszer: »Gonosz ösztöneiddel is...?«

De ahogy a szó elhangzik, hirtelen megijed. Halk utórezgés lebeg az üres szobában. A fiú fél az éjszaka démonaitól. Bár tudja, hogy a szellemeknek nincs hatalmuk fölötté mindaddig, amíg a szent tannal foglalkozik. De most egyszerre elakad, egyszerre nem tud tovább haladni gondolataiban. Nem úgy hangzott-e az utolsó szó, mint egy szellő-midézés? Sötét hatalmak vonulnak fel, amik érthetetlenek előtte. Szorongva pillant az aítófára, ott függ ezüst tokjában a pergament, a szent írás verseivel, amely nem engedti át a kísérteteket. De mi történik, ha a mezuzában hiba volna, vagy ha csak egy betűcske, vagy egy betűnek a fejecskéje hiánvoznék! Ez is előfordulhat. — és akkor nem használ a formula, akkor a gonosz szellemek szabadon üzhetik vele játékaikat. Álomittaságháritia el őket a gyermek. De mi lenne, ha csak a szörnyű kísértő, a Bath-Cherin, a »szabadság leánya« térne vissza hozzá? Minden embert szorosan átölel, mialatt alszik. Ha az ember felébred, akkor már csak az ujjahegyé nélfogva tartja őt a kísértő nő. A fiú mikor felébredt, megmosta ugyan a kezét, a mosdóvizet gondosan kivitte és kiöntötte, hogy szabaduljon Bath-Chorintól. De most érzi, hogy az aító résein belopódzik. Újjának körmein érzi őt, ott, ahol a koboldok legzivesebben tanváznak. A gonosz szellemek, akik minden emberi alakot magukra

tudnak öltetni, de mindig megtartják tyuklábukat és erről lehet őket felismerni hányszor szórt már el lisztet az ágya előtt, hogy másnap reggel borzalmas lábnyomaikat megláthassa...

A lángocska lobog a faasztalon. És most Dávid összerenzen. Valami zaj hallatszik mellette, egész világosan.

A szomszédos szobában ül az apja és tanul. Mindig tanul. Reggeli öttől ül a könyvei mellett, késő éjféltől alszik csak el. Az asztal mellett alszik, ahol »amul. Kariát a könyvre fekteti s fejét a karjára. Minden éjjel így alszik. És veszekszik, ha három óra után nem költik fel. Az alvásból hatvan lélekzervétel már előzte a halálát, amit a jámbor embernek nem szabad megismernie. Csak pénteken, a szombat éjjelen fekszik ágyába az apa. És ezzel is egy parancsot teljesít. Az apa semmitsem tesz, ami ne volna egy parancs teljesítése...

Lilithől, az összes éji kísértetek királynőjétől. Lilithől. Sámuel feleségétől fél a fiú. Lilith az, aki a legmagasabb emberek lelkét is megkísérli. Még Adám maga is élt vele egy ideig, amikor a bűnbeesés után visszariadt Évától. Aztán visszatért Évához. Azóta gyűlöli Lilith Évának minden gyermekét és a legnagyobb lelkeket gyűlöli legelkeseredettebben. Dávid nem eső dalkoznék, ha Lilith, a tűz asszonyaitt mellette, az apja szobájában megjelenne.

És újra zaj hallatszik.

A fiú nem bírja tovább az egyedülletet. Kinyitja az apa tanulószobájának ajtaját. Az ajtóban szótlanul megáll. Ahogy az anyjától látta. Senki sem meri a házban megszólítani az apát. Várni kell az ajtóban, amíg az apa felézik és észreveszi a belépőt.

De az apa nem is ül az asztal mellett. Felugrott és a széket hátra lökte.

Egyik keze nagy, ezüstszinü szakállába markol, amely övéig ér. Másik keze szétfeszült ujjakkal a levegőbe emelkedve reszket. Az ajkai sápadtak, mint szakállá, beszélni akarnak, de nem bírnak.

A fiú az ablakhoz ugrik, amelyre az aggasztván tágranvított szeméi merednek.

Lenni a behavazott udvar a tüzetnyalóval. Egy sötét alak lopódzik a farskások között, éppen készül átmaszni a falon.

Az apa ijedségtől meredt testébe hirtelen visszatér az élet. Felszakítja az ablakot, melyen előre hajlik és teljes erejéből kiált az eltűnő alak után. Ezt az egy szót kialszja: »Heffker!«

Dávid megérti. »Heffker« azt jelenti »gazdátlan«. Az apa gazdátlannak nyílvánította lenni a fát, hogy a lopás bünyét elhárítsa. Nem a tolvajtól ijedt meg hanem a rettenetes büntől, amit el akar tak követni. A tolvaj ellopódzik. Már nem tolvaj többé, hanem egy egyszerű szegény zsidó, aki egy gazdátlan jószágból annyit vett el, amennyire neki szüksége volt.

És most az apa uira asztalánál ül. A szép, szabályos arc visszatalál nyugalmába. Dávid szeretné a magvarázózatát kérdezni a nehéz mondatnak. De lehetséges-e megzavarni apját?

Igy újra szobájába lopódzik, lábujjhegyen.

De nem tudja elfelejteni a fehér ajkakat, melyekről a »Heffker« szó elszakadt. Maga a dolog nem tűnik fel különösnek előtte. Nem is szokott gondolkodni azon, amit az apja tesz. Az apa feltétlenül helyesen cselekszik. De a rettenetes látvány, a jámbor ember önkívületes szeméi, melyekben a gonosz tükröződött. — ezek egész nap előtte állnak. Az iskolában is üldözik őt, ahol figyelmetlenebb, mint rendezésen és többször kap ki a vesszővel.

Fordította: dr. Hamburgné Becski Irén

2.

Az apa tudós. Az életfentartásról, sőt iólétről az anya gondoskodik, akiknek ócskavaskereskedése igen jól jövedelmez.

Lemel Simson, az irástudó, így nevezik az apát a zsidóvárosban. Törtékecsket ír, különös szeretettel azonban a teffilin szent verseit írja, az imaszíjjak pergamentjeit, amiket a reggeli imánál homlokra és kézre erősítenek. Ir, mert örömet okoz neki, hogy egy isteni parancs teljesítésénél segédkezzék. Munkája keresetét a szegényeknek ajándékozza. — jövedelmének tizedén kívül, mely amugyis a szegényeké.

Egész életét az Alkotó dicséretének szenteli. Egy pillanatra sem felejt el, hogy minden királyok királya előtt áll, kinek dicsőségével telve a föld.

— Reggel felemelkedik, mint egy oroszlan, az Úr szolgálatára. Így tanácsolják ezt a bölcsek. Olyan türelmetlenül kell felkelni tüzzel és erővel telve, mintha a hajnalbirt akarná felkelteni.

A nap eltöltése a szent írásokban pontosan elő van írva. Lemel Simson ismeri minden óra szentelt tartalmát. Nincs olyan dolog, ami a maga idejében előírva, vagy eltöltve ne volna. Ily módon minden a Világ Urával van összefüggésben. Az ing felöltése, valamint a sorrend, amely szerint a cipő felhuzása és felcsatolása történik, a hagyomány utján szabályozva van. Aki csak a szükséglet elintézését is késlelteti, már áthágta a tilalmat, hogy ne tisztátalanítsuk magunkat. Istenre gondolunk evéskor és iváskor. Minden étette történik. Csodának teremtette ő az embert, mert az ember egy levegővel teli tömlőhöz hasonlít és bár ezen tömlőnek nyilván vannak, a levegő mégsem távozik belőle, hanem benne marad. Nyilvánvaló az Úr dicső trónia előtt, hogy az ember élete egy órát sem tartana tovább, ha az üres tagok egyike is bezáródnék, vagy a zárt részekből egy is kinyílnék. Ezért gondoljon az ember Fentartójára. Ezért visel amazirókat a testén elől kettőt és hátul kettőt, hogy ugyszólván körül legyen törvényektől véde.

Mikor Lemel Simson napi foglalkozásához, az imaszíjjak pergamentének írásához fog, minden erre vonatkozó előírást szem előtt tart. Egy betű sem érintheti a másikat, mándegyük körül egy szabad térnek kell lennie. A betűket vastagon kell írni, nehogy időnap előtt eltörlődjenek. A betűk külső és belső oldalát szépen elkerükíteni, jó munkát jelent. Bár egy kevésbé szigorú felfogás szerint minden fekete tinta használható, akár tartalmaz kókuszdió-tintát akár nem. Lemel Simson szigorúan ügyvel reál, hogy csak olyan szerencsedió-tintával írjon, amely farvagy olajkorommal van vegyítve. A bőrt, amelyből a pergament készül, sze recsendióval, vagy mésszel kell pácolni és egvesegvedül az imaszíj-parancsokat teljesítésének céljaira kell felhasználni. Egy betűnek sem szabad holmi lyukacska által kettősztva lennie, minden tintafolt használhatatlanná teheti a már megírottakat, mert tilos egy betű belsőjében radirozni. A legnagyobb gondossággal ügyvel Simson. Mert ha az imaszíjjaknak csak a legkisebb hibáink is van, úgy az, aki használja őket, naponta elmulasztja a feltetés parancsát. — a bűn a készítőre hárul. Ezért a pergaménirónak nagyon istenfelőnek és a parancsokat dolgozban igen aggodalmasnak kell lennie. Valahányszor az Isten neve elő fordul, azt kell mondania, hogy ő ezt a nevet igaz szándékkal írja le, mint ahogy Isten nevével le kell írni. Különös gondossággal ügyvel Simson arra, hogy minden sor egyforma és minden betű

világosan olvasható legyen, mintha egy vonással hozta volna meg. — mert meg van írva: a tárgyakat, melyek egy törvény teljesítéséhez szükségesek, szépre kell készítened. Egyéb ként igyekezete oda irányul, hogy Rab bi Ascher előírásait összeegyeztesse a Majmonideszéval, amennyiben a sok lehető előírásból mindig azt választja, amelyben mindkét nagy szaktekintély megegyezik. Ezáltal is érdemet szerez magának. Mkor nincs az imaszíjjakkal elfoglalva, akkor tanul. Délután össze gyűlnek a tanítványai, kik közül egyesek nálánál is idősebbek. Mert nagyra tartják az ő éheseszi magvarázóit, s mécsines szerényebb ember, mint ő. Ötvenéves korában kezdte meg leírni kutatásai eredményét. Addig csak a »Korábbiak« írásait tanulmányozta, azaz Majmonidesz magvarázóinak nagyon alaposan és rendszeresen fogott a munkáihoz, mint ahogy a magasztos tárgy megkivánta. Most egy ideje óta nagyon szorgalmasan ír de nagyon sok volt benne abból, amit a »Későbbiek« íratái rég elmondtak, anélkül, hogy ő tudta volna. Barátai és tanítványai tiszteletből nem merték őt erre figyelmeztetni. Mikor ezt mégis megtették, Lemel Simson nyugodtan áthuzta az írottakat és becsukta a fiókjába. Egy pillanatig sem bánta meg, hogy ily módon eredménytelenül dolgozott. Nem ismerte volna a dicsőség fogalmát? És a tannal való minden foglalkozás nemre önmagában véve is a legnagyobb boldogság és az ember tulajdonképeni hivatása? Így él Lemel Simson egyszerű, rendíthetetlen lelki nyugalmában immár hatvan éve. Felismerte, hogy életének értelme és a világ értelme: Isten szolgálása. Tudja, hogy titkok miriádjai léteznek és ő tiszteli ezeket a titkokat, miközben az égi uralom igáját magára veszi. Mérsékelttségében, sőt visszatartottságában egyenletesen vidám, de a szombat tiszteletére, vagy az örömmünepre gyermekesen jókedvű is tud lenni. És vig óráit ugyanaz a béke tölti be, mint komoly óráit. Őt gyermekét ragadta el a betegség, csak a legfiatalabb maradt életben. De sohse lehetett ajkáról a lázadás, vagy csak a kétségbeesés szavát is hallani.

Sohse ingott meg az utján, sohase árult el még habozást, vagy felindulást sem.

Ezért nem tudja Dávid elfelejteni, ahogy ma az apja tágranvított, örületesen előfordult szemekkel pillantott ki. Maga a gonosz szellem maga Lilith volt az, akit lent az udvarban látott? Milyen szörnyű látvány lehet a bűn, ha még egy olyan jámbor embert is, mint az ő apja, így kővé mereszt!

És mégis az van írva, hogy a »gonosz ösztöneiddel« is kell Istent szeretned.

A fiú nem tudja ezt felfogni. És senki sincs akit megkérdezhetne.

3.

Mégis, — van valaki. De nem szabad beszélni vele.

Egy félve lehet, hogy Dávid titokban ismer egy embert, aki sokféle dolgra tud magvarázatot. Hirschl ez, akit »az éhes tanítónak« neveznek.

Bár Hirschl nem tartják éppen eretneknek, de rossz hire van a hitközség előtt. Ezért csak az alacsony sorsu emberek gyerekeit küldik az ő iskoláiba szegény emberek gyermekeit, azokat sem mindet, mert tehetséges szegény gyerekeknek mindig akad módos pártfogójuk. Csak azokkal nem törődik senki, akiknek sem pénzük, sem tehetségük nincsen. Ezek a kitűnőségek, a kik »Noét hét hibával írják«, járnak Hirschlhez iskolába. Hogy a tanítónak ilyen szegényes felekkel kétszeresen kell kinlődnia és mégis rongyos kabátban kell járnia, ez nem nagyon emeli a tekintélyét a prágai zsidók előtt.

(Folyt. köv.)

Hirdessen az Uj Keletben

KIADÓHIVATAL
Str. Baro
SZERKESZTŐSÉG
Éjjeli telefon
ELŐFIZETÉSI A
Egész évre
Félévre
Negyedévre
Egy óra

XI évfolyam

1928 július
5688 Th

**Az a
a kiabrá**

A krakkói
majd diktátor
készül. E nya
tekintve, erőse
relmesok büfe
lista diktátor
hogy a kiabrá
re, ha félve
Készségtelen, h
ményeinek áld
latlál vette át
talimat, hogy a
szagot melyn
lya erősen haj
korrupció felé
öntanulatos és s
ruházott ország

Pilsudski a
léveszette a
ban nem szán
posszégével, m
minden tekint
vegek, mint a
diktátoroké. P
mofarócia gon
kal inkább h
az abszolutiz

A második
ni lehet kiabrá
talomból, az a
készen tapaszt
lizmus és álta
társadalmi fej
szoliditást, kor
si és termelés
hető el s amíg
bavaló minden

még ma sem
Oroszország á
örökségből: p
melési rendsz
is alá van á
sebb adottság

Pilsudski
érthető. Bárm
nem menti P
könyvolymség
járul hozzá s
inkább káros
nyos, hogy az
sem komprom
a szociális fe
mét, amely te
törvényesítés
nak mint kato
a süllyedő l
nia s ha már
soul mégis n
zelet,

Primo de P
antikommünus
hogy kiabrá
ségéből s mé
nyakból, ame
zett, hanem e
rándos lenni.
rus és a kato
maga hálózó
egy letűnt ha
anelyet elint
zökkel igyek
az, aki Blasc
két nagy spa
juktól s a sp
mat vérbe és
legfőbb támas
Szinte önk
elő felhevés,
újabb orientá
munkásság é
megerősítésén